

Inventering av häckande kustfåglar i Vellinge kommun

Kentsk tärna, Norra Flommen, maj 2020: foto Mattias Ullman

Verksamhetsrapport 2020

Rapporten kan beställas från:

LÄNSSTYRELSEN SKÅNE

Miljöavdelningen

205 15 Malmö

Telefon: 010-224 10 00

e-post: skane@lansstyrelsen.se

eller

FALSTERBO FÅGELSTATION

Fyren, Fyrvägen 35

239 40 FALSTERBO

Telefon: 040–47 37 03

e-post: falsterbo@skof.se

www.falsterbofagelstation.se

Finns även i digitalt format (pdf).

Rapporten är sammanställd av:

Mattias Ullman, Falsterbo Fågelstation

Falsterbo augusti 2020

Meddelande nr. 330 från Falsterbo Fågelstation

Sammanfattning

Denna rapport redogör för en inventering av samtliga havsstrandängsområden och öar i Vellinge kommun under häckningssäsongen 2020. I rapporten redovisas noterade arters beståndsutveckling sedan 1997 och för några ovanliga arter med sitt svenska huvudbestånd i Vellinge kommun sedan 1988.

Under året inventerades som vanligt 15 olika lokaler i kommunen vid vardera fyra tillfällen under perioden april–juni. Av de aktuella ”strandängsarterna” som vår inventering täcker hittades i år 2 364 par av 34 fågelarter häckande eller sannolikt häckande. Detta är en ökning med ca 350 par (+17 %) jämfört med 2019. Vid årets inventering påträffades faktiskt två arter som aldrig tidigare noterats häckande hos oss, nämligen stjärtand och storskrake. Kricka, årta och skräntärna försvann ur listan jämfört med 2019. Arter som ökade markant i år var gräsand, strandskata, skrattmås, kentsk tärna och småtärna. Arter som minskade tydligt jämfört med föregående år var ejder, gråtrut, havstrut och silvertärna. Antalet häckande fåglar, framför allt skrattmås och kentsk tärna, har ytterligare ökat kring det elinstängslade området vid Landgrens holme (Norra Flommen) och möjligen har även vissa tofsvipor och rödbenor valt att häcka här istället för vid Foteviken. Årets totalsiffra på 2 364 par är den tredje högsta sedan 2012. Totalantalet är ändå tydligt lägre än i början på 2000-talet (mest beroende på att ejder, storskav och gråtrut minskat kraftigt).

I år (liksom 2019) saknades tyvärr pengar och vi var tvungna att göra en prioritering. Vi valde då att genomföra inventeringen för att inte bryta serien. Det medförde att vi inte kunde bevaka reservatsgränserna och vi vet inget om eventuella överträdelser (människor, hundar, båtar) denna sommar. Förrförra året noterades 362 överträdelser vid reservatsgränserna.

Förslag på åtgärder som kan förbättra förutsättningarna för strandängsfåglarna är överlag de samma som i föregående rapporter (Ullman 2017, Ullman 2018 och Ullman 2019).

Innehållsförteckning

Inledning	5
Inventeringsmetodik och redovisningsform	7
Inventeringsresultat	8
Knölsvan, grågås, vitkindad gås	10–12
Gravand, snatterand	13–14
Gräsand, stjärtand, skedand	15–17
Ejder, storskake småskake, smådopping	18–21
Gråhakedopping, storskarv, brun kärrhök, ...	22–24
Vattenrall, rörhöna, sothöna	25–27
Strandskata, skärfläcka, större strandpipare	28–30
Tofsvipa, sydlig kärrsnäppa, rödbena	31–33
Skrattmås, fiskmås	34–35
Silltrut, gråtrut, havstrut	36–38
Silvertärna, fisktärna	39–40
Kentsk tärna, småtärna	41–42
Våra lokaler	43
Förslag till åtgärder	44
Predation, skyddsjakt och dämmen	46
Väder och vattenstånd	48
Förändring av habitat	49
Tack	49
Referenser	50

Appendix

Resultat per art och lokal strandängsinventeringen 2020

Resultat per art strandängsinventeringen 1997 - 2020

Kommentarer från inventerare

Inledning

Vellinge kommun och angränsande kust har en unik kustfågelfauna, till följd av de speciella biotoper med betade strandängar, sandrevlar och moränöar som präglar området. Miljöerna är unika i Sverige. Femton olika lokaler eller delområden (se figur 1 nedan) inventeras årligen för att övervaka hur våra "strandängsarter" (och indirekt även naturen) mår. Dessa områden påverkas ständigt av havsströmmar, vågrörelser, väder och mänskliga aktiviteter. Speciella strömförhållanden i de grunda havsområdena medför dessutom unika möjligheter att studera tillfälliga landbildningar och dessas inverkan på fågelpopulationerna inom överskådlig framtid. Den totala ytan av sådana biotoper i Sverige och övriga Nordvästeuropa har minskat successivt på grund av exploatering och upphörd hävd, vilket får till följd att de kvarvarande områdenas betydelse ökar för många arters fortsatta existens.

Figur 1. Lokaler inventerade på kustfåglar årligen 1997–2020 och delvis 1988–1996.

Fredshög (FH),
Ängsnäset (ÄN),
Måkläppen (MÅ),
Södra Flommen (SF),
Norra Flommen (NF),
Skanörs revlar (SR),
Knösen (KN),
Inre Höllviken (IH),
Östra Höllviken (ÖH),
Lilla Hammars näs (HN),
Inre Foteviken (IF),
Vellinge ängar (VÄ),
Eskilstorps ängar (EÄ),
Eskilstorps holmar (EH)
Gessie ängar (GÄ)

De områden som även är belagda med beträdnadsförbud under fåglarnas häckningstid är Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar.

Falsterbonäset och Foteviksområdet är klassat som objekt nummer 1 på den svenska "CW-listan" (CW = Convention on Wetlands) över internationellt viktiga våtmarksområden (Larsson & Lindahl 1989). Området ingår även i EU:s ekologiska nätverk av

skyddade områden, Natura-2000 (t.ex. <http://www.naturvardsverket.se/natura2000>), och dessutom i ett mer omfattande Ramsar-område (Larsson & Lindahl 1989), som utgör ett av de internationellt värdefulla våtmarksområden, som Sverige förbundit sig att skydda. Vidare är nästan all kust i Vellinge kommun avsatt som naturreservat (se www.vellinge.se/bygga-bo-miljo/natur/naturreservaten).

Inom EU pågår ett arbete för att skydda viktiga naturområden bl.a. genom s.k. LIFE projekt (se t.ex. Eldridge m.fl. 2007). Därmed kan EU bidra med ekonomiskt stöd till biotopvård, t.ex. upprätthållande av betesdriften på strandängarna, vilket bl.a. skedde genom projektet LIFE-BaltCoast (www.life-balt-coast.eu). Natura 2000-områdena ska samtidigt göras tillgängliga för turism. För att sådan turism skall vara "hållbar" och inte störa fåglar eller andra djur, krävs en grundläggande kännedom om djurlivet och dess villkor och där spelar vår inventering en mycket stor roll.

Sedan 1988 har Falsterbo Fågelstation inventerat häckande kustfåglar i de fem fågelskyddsområdena Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar i Vellinge kommun. Därtill har de i Sverige sällsynta arterna skärfläcka, svartbent strandpipare, sydlig kärrsnäppa och småtärna inventerats i hela kommunen. Under årens lopp har svartbent strandpipare försunnit som häckfågel (sista häckningen 2006) och kärrsnäppan minskat kraftigt (ca -90 %). De övriga två har däremot ökat något.

Naturvårdsverket startade 1997 ett övervakningsprogram för det marina reservatet Falsterbohalvöns Havsområde med underlag bl.a. från inventeringarna 1988–1996 (Karlsson & Malmhagen 1997). I detta övervakningsprogram ingår även en årlig häckfågelinventering av strandängar och öar, som utförs av Falsterbo Fågelstation. Således har i princip hela kusten i Vellinge kommun inventerats de senaste 23 åren. Detta har gett en mer heltäckande resultatbild, eftersom många fåglar, t.ex. merparten av vadarna, tidigare häckade utanför fågelskyddsområdena. Numera är kuststräckan från Lilla Hammars näs norröver till Klagshamnshalvön avsatt som naturreservat (Enander & Carlsson 2011), varefter nästan alla kustfåglar häckar inom skyddade områden.

I denna rapport redovisas resultatet av 2020 års övervakning och häckfågelinventering. I rapporten har vi valt att lägga uppgifter om väder och detaljerade inventeringsuppgifter i appendix.

Inventeringsmetodik & redovisningsform

Årets inventeringar har i huvudsak följt samma metodik som tidigare (t.ex. Karlsson & Ehnbom 2013). Således gjordes fyra delinventeringar, jämnt utspridda från slutet av april till mitten av juni (v. 16–24). Avsikten med det fjärde besöket var i huvudsak att

kontrollera häckningsutfall och eventuella sena häckningar. Tillstånd att besöka områden med beträdnadsförbud erhölls från Länsstyrelsen Skåne genom samråd. På Måkläppen gjordes dock bara två besök (19 maj och 15 juni) men kompletterande uppgifter har erhållits via observationer från Nabben.

I övrigt har kompletteringar gjorts i samband med den regelbundna tillsynen av naturreservaten (1–3 gånger i veckan), som utförs på uppdrag av Vellinge kommun, men med den skillnaden att observatören då inte gått in i områden med beträdnadsförbud. På Falsterbonäset utförs räkningar av rastande fåglar en gång i veckan av Falsterbo Fågelstation och även då har naturligtvis observationer av häckande fåglar antecknats. Det innebär att vissa områden besökts oftare än andra. I årets rapport har vi valt att i de flesta fallen ta med de par som bedömts häcka av inventerarna, som gjorde de fyra ordinarie besöken, men har i text lagt till andra insamlade uppgifter.

Vid varje besökstillfälle har samtliga observationer av potentiella häckfåglar antecknats på besökskartor. Detta i kombination med bofynd och/eller observerade beteenden som tyder på häckning har sedan legat till grund för beståndsuppskattningar. Som bas har normerna i BIN-Fåglar (SNV 1978) följts för att uppskatta antalet häckande par. Någon aktiv boletrörelse har inte gjorts för flertalet arter. Vid inventering av kolonihäckare har dock bon (och inte fåglar)räknats. Antalet häckande par av icke kolonihäckare baseras på bedömt antal permanenta revir och således inkluderas både säkra och troliga häckningar. Det är inventeraren som har avgjort om ett par kan tänkas ha häckat i området eller inte.

En möjlig felkälla är byte av inventerare, t.ex. om en van inventerare byts mot en oerfaren. Vi eftersträvar därför att om möjligt behålla samma inventerare och att vid eventuellt byte låta den avgående och den tillträdande inventeraren gå tillsammans under det första inventeringstillfället.

Någon *systematisk* kontroll av häckningsresultaten ingår inte i direktiven. En sådan uppföljning kräver en mycket tätare besöksfrekvens och därmed ökar såväl störningsrisken som kostnaderna. De ungar som av slump iakttagits vid inventeringarna, liksom vid de veckovisa rastfågelräkningarna på Falsterbonäset, har däremot noterats.

Inventeringarna 2020 utfördes av Fredrik Haas (Gessie ängar), Nils Kjellén (Måkläppen, Lilla Hammars näs, Inre Foteviken och Eskilstorps holmar), Axel Emil Thorenfeldt (Södra Flommen, Norra Flommen och Skanörs revlar), Mattias Ullman (Östra Höllviken, Eskilstorps ängar och Vellinge ängar), Joakim Hagström (Ängsnäset), Claes Larsson (Knösen), Tommy Holmgren (Inre Höllviken) samt Peter Öhrström (Fredshög).

Inventeringsresultat år 2020

Totalt hittades 2 364 häckande eller sannolikt häckande fågelpar av 34 arter i de inventerade områdena. Detta är en ökning med ca 350 par jämfört med föregående år. Under de flesta av åren 1998–2006 noterades mer än 3 000 häckande par och rekordåret 2002 faktiskt hela 4 025 par. Den här typen av statistik säger naturligtvis inte allt, då kraftig minskning hos t.ex. en eller två talrika arter drar ner helheten även om många andra arter ökat.

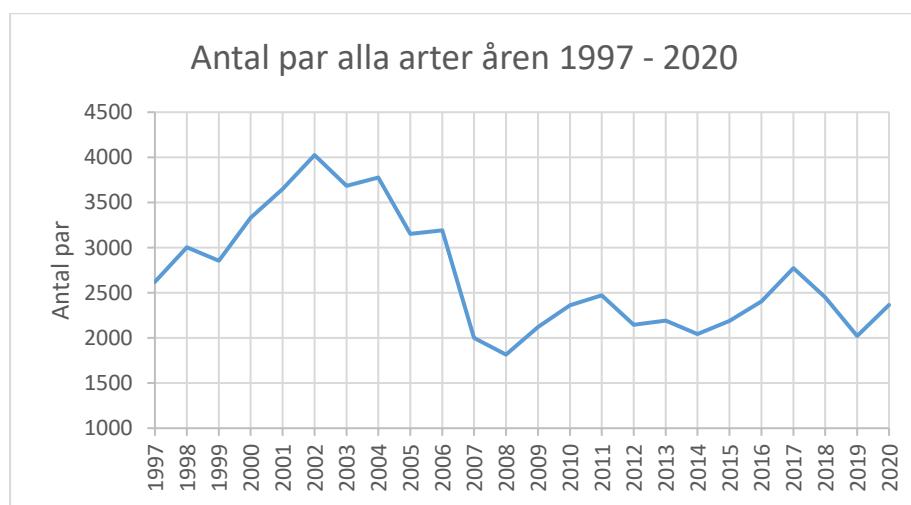
Vid årets inventering påträffades faktiskt två arter som aldrig tidigare noterats häckande hos oss, nämligen stjärtand och storskrake. Storspov är i år med i rapporten igen, medan kricka, årta och skräntärna försvann ur listan jämfört med 2019. Arter som ökade tydligt var t.ex. gräsand, skrattmås och kentsk tärna.

Positivt under året var också att områdena runt Södra och Norra Flommen fortfarande går bra. Nya individer och arter tycks fortfarande flytta in till det "elinstängslade" området runt Landgrens holme och flera arter har ökat tydligt här de senaste åren. Både tofsvipa och rödbena har ökat vid Norra Flommen, samtidigt som de minskat kring Foteviken. Troligen är det en fördel för dem att häcka vid det föregående området för att slippa predatorer som räv och grävling.

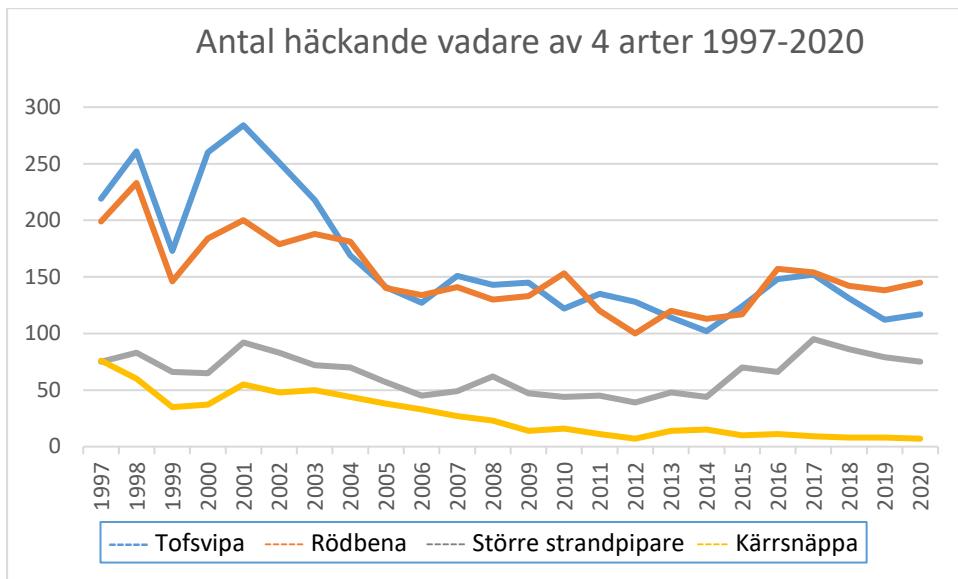
Tyvärr har dock de flesta arter fortsatt minska ute Eskilstorps holmar, speciellt (tidigare) talrika arter som storskav, ejder och gråtrut. Generellt gick häckningarna också dåligt på Lilla Hammars näs, speciellt för tärnorna, troligen p.g.a. omfattande predation från räv.

Svartbent strandpipare och brushane har försvunnit helt från området de senaste 30 åren och det finns en stor risk att åtminstone den sydliga kärrsnäppan också går samma öde till mötes.

Tättingar ingår inte i denna rapport, men nämns kan ändå att både svarthakad buskskvätta och kornsparv har häckat hos oss i år.

Figur 2. Antal häckande par totalt i vår inventering samtliga år. Storskav noterades med över 1 200 par år 2004 och gråtrut med över 700 par de första åren i vår serie. Enbart minskningen hos dessa 2 arter drar ner årsummorna med över 1000 par numer. Byte av inventerare kan också påverka också antalen (både uppåt och neråt).

Figur 3. Antal häckande par tofsvipa, rödbena, större strandpipare och kärrsnäppa under åren 1997–2020 i vår inventering. Notera hur lika kurvorna är för de två förstnämnda arterna och i viss mån även för större strandpipare. Huvudsaklig anledning till denna korrelation är predationen. De flesta år blir lite mer än hälften av alla vadägg upptätna innan de kläcks. Den sydliga kärrsnäppan, med i princip hela den skånska populationen i Vellinge kommun, har minskat med ca 90 % sedan början på 1990-talet och läget är minst sagt akut.

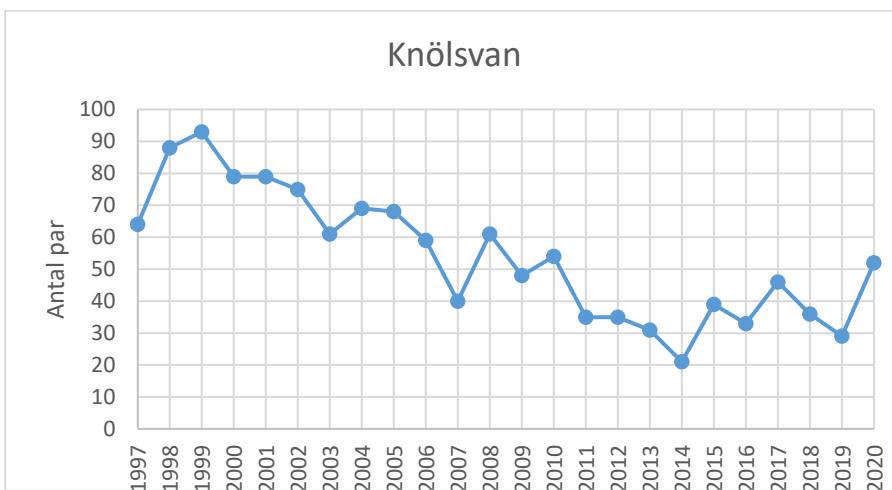
Resultat inventering 2020

Knölsvan *Cygnus olor* **52 par**

Foto: Mattias Ullman

Ökade kraftigt från 29 par till hela 52 par, vilket är den högsta summan sedan år 2010. Störst ökningen gjordes vid Eskilstorps holmar och Södra Flommen och totalt noterades knölsvanen som häckande i tio av våra rutor. Trots årets ökning är det långt till de höga antalen i slutet på 90-talet. Bottenrekordet gjordes år 2014 med endast 21 par noterade. I Skåne har arten en stabil population på ca 500 par. I Sverige totalt sett har arten ökat under aktuell period. Lite färre knölsvanar häckar numera i inlandet och fler och fler häckar i kustområden.

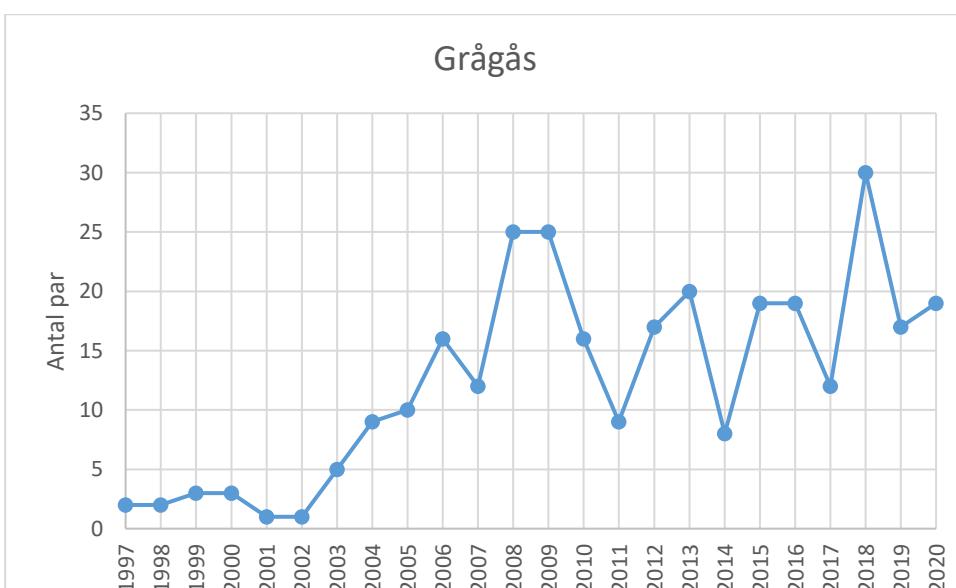
Figur 4. Antal häckande par knölsvan i vårt område 1997–2020.

Grågås *Anser anser* 19 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade försiktigt igen, efter den kraftiga minskningen 2019. Påträffades i år med något eller några par på tio av våra lokaler. På många håll ökar grågåsen lavinartat och arten är egentligen inte särskilt viktig för våra betade strandängar. Det moderna jordbruket innebär att det blir lättare att hitta mat under vintermånaderna och detta kan i sin tur innebära att de hinner med fler kullar per säsong, vilket skyndar på ökningen. Arten har i många områden blivit så talrik, att den (och vissa andra gäss) ibland utgör problem för markägare med förstörd och/eller uppäten gröda.

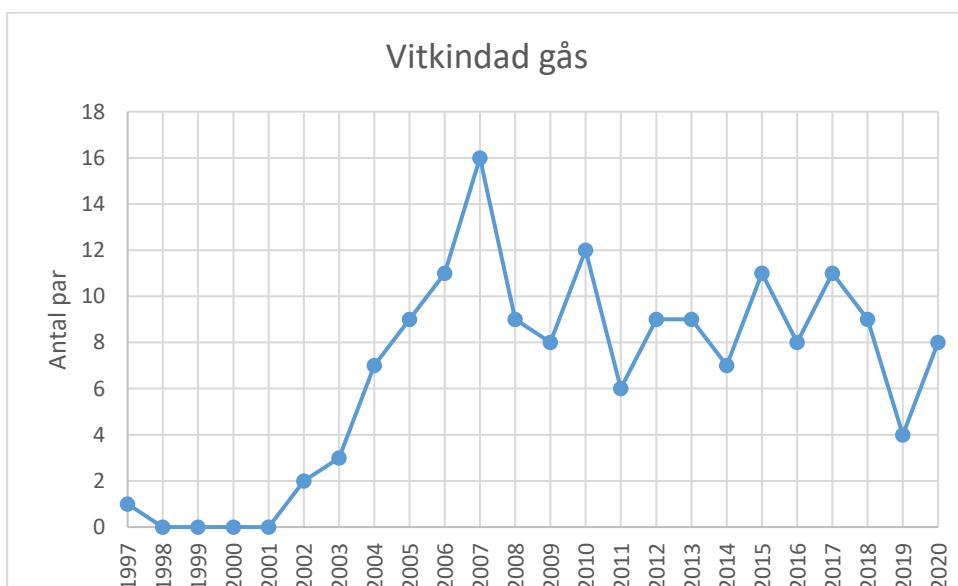
Figur 5. Antalet häckande par grågås i vårt område 1997–2020.

Vitkindad gås *Branta leucopsis* 8 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år och återfanns med fyra par ute på Eskilstorps holmar och vardera ett par på ytterligare fyra lokaler runt Foteviken. Många spridda fåglar uppehåller sig i området, speciellt under april–maj och arten är därför svårinventerad. Sedan 1997 har arten ökat markant både i Skåne och i Sverige. Vitkindad gås var från början en arktisk art och populationen i sydvästra Skåne härstammar troligen delvis från rymlingar från Malmös parker. Liknande utveckling har konstaterats i många andra delar av Sverige, där parkfåglar kommit i kontakt med vilda (arktiska) gäss, som stannat och häckat. Parkerna i Malmö har fördelen att fåglarna där slipper räv (och andra rovdjur), men det är rimligt att vitkindad kommer att fortsätta öka i vårt område också.

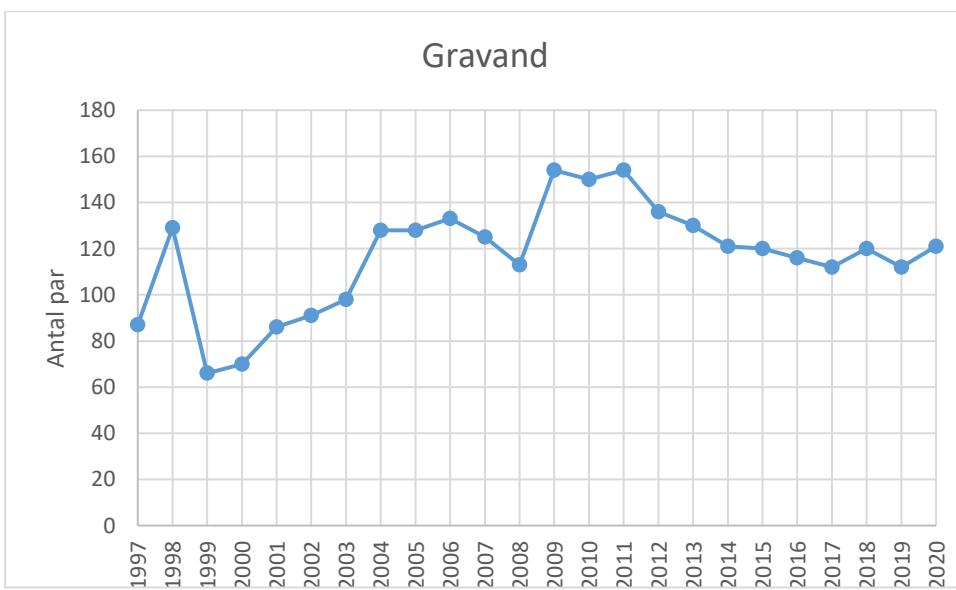
Figur 6. Antalet häckande par vitkindad gås i vårt område 1997–2020.

Gravand *Tadorna tadorna* 121 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade försiktigt med nio par och noterades faktiskt i år på samtliga lokaler utom Skanörs revlar (två mer än föregående år). Bästa lokal var som vanligt Inre Foteviken, även om den minskade där. På nästan alla andra lokaler ökade gravanden lite. Arten kan vara svårinverterad, då de ofta samlas i flockar även under häcktid och de kan också välja att gå till häckning sent på säsongen. Den har under aktuell period ökat försiktigt i både Skåne och Sverige. I Skåne är en stor andel av de ca 3 000 paren inlandshäckare. I övriga Sverige finns den framför allt i kustområden.

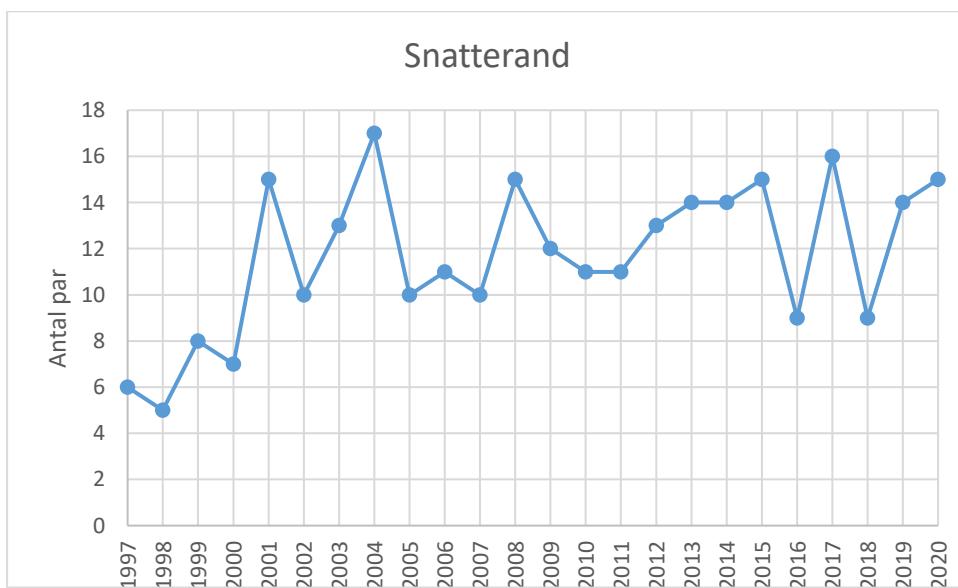
Figur 7. Antalet häckande par gravand i vårt område 1997–2020.

Snatterand *Anas strepera* 15 par

Foto: Mattias Ullman

Samma antal par som föregående år och nästan exakt samma lokaler. Årssumman är relativt hög, men den har ändå inte ökat markant i vår serie sedan 2001. Klart bästa lokaler var Inre Foteviken och Lilla Hammars näs, med sex respektive fem par. Generellt ökar arten starkt både i Skåne och Sverige. Så sent som 1994 bedömdes faktiskt bara ca 15 par häcka i hela Skåne. Vellinges kust var ett av de första områden där arten etablerade sig i Skåne, men idag sker ökningen snabbast i inlandet och i anlagda våtmarker.

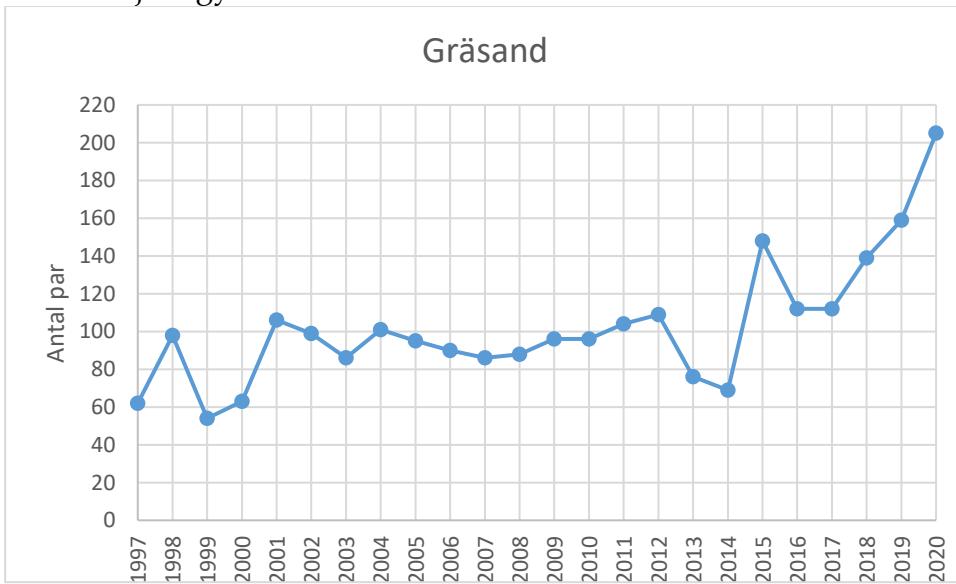
Figur 8. Antalet häckande par snatterand i vårt område 1997–2020.

Gräsand *Anas platyrhynchos* 205 par

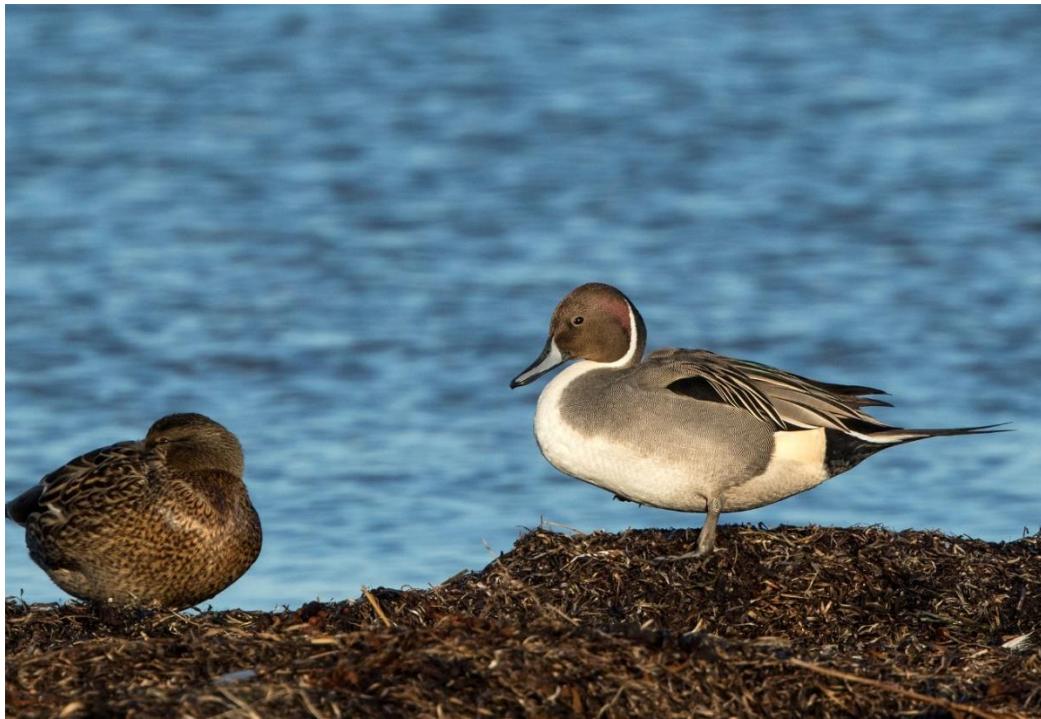
Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med 29 % och det är mycket för en så pass talrik art. Detta innebär nytt årsbestånt igen. Arten noterades även i år på samtliga lokaler utom en. Norra och Södra Flommen var klart bäst med 65 respektive 60 par och därefter följde Knösen med 20. Gräsand är den minst biotopkänsliga anden av alla i Europa och den har på många håll etablerat sig nära människan. Arten ökar generellt i hela Sverige och många nya anlagda dammar och våtmarker, liksom mildare vintrar och i många områden minskad jakt gynnar arten.

Figur 9. Antalet häckande par gräsand i vårt område 1997–2020.

Stjärtand *Anas acuta* 1 par

Ny på listan! I år fanns en hane och en hona tillsammans, med häckningsbestyr, kring Landgrens holme, Norra Flommen.

Även om enstaka fåglar ibland dröjer sig kvar, både i maj och juni i södra Skåne, är det mycket sällsynt att de faktiskt gör häckningsförsök. Tidigare vårar har det ibland noterats par i maj, både vid tex Ängsnäset, Måkläppen och Eskilstorps ängar, men de har då ej bedömts häcka. Årets observationer är alltså mycket spännande! Arten återfinns som fåtalig häckare normalt närmast på Öland.

Skedand *Anas clypeata* 7 par

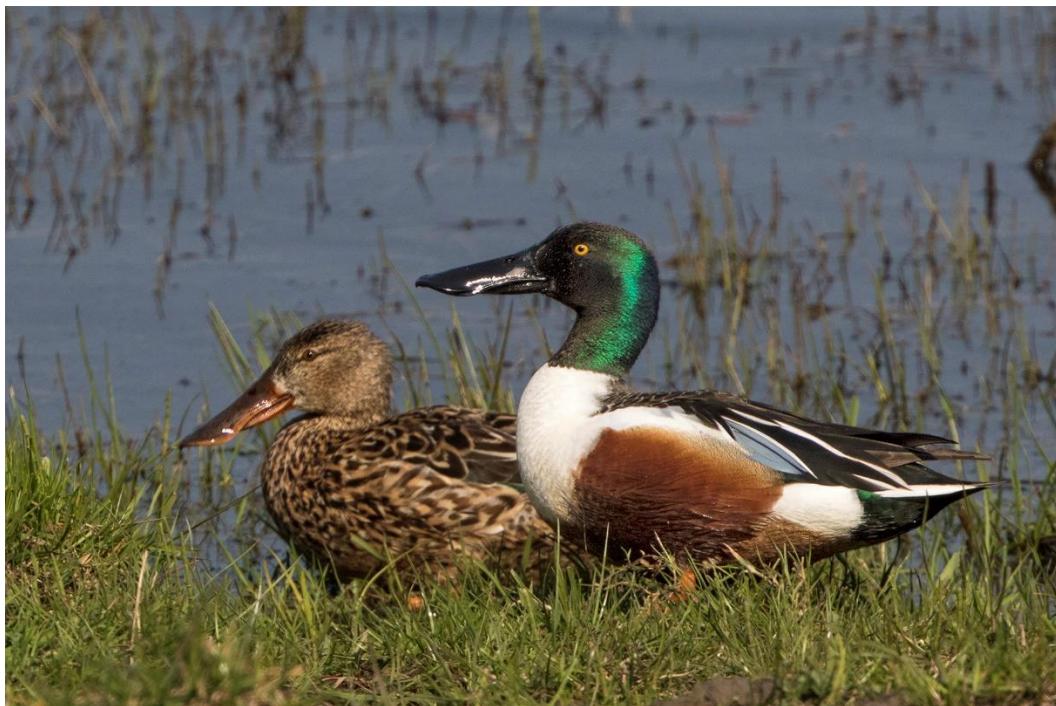
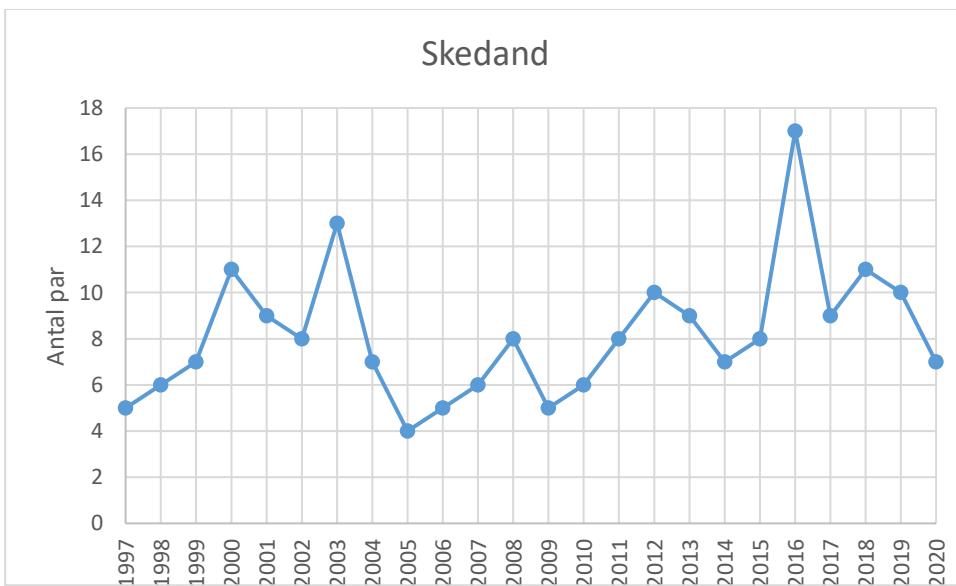

Foto: Mattias Ullman

Minskade i år med tre par och återfanns på en lokal mindre än föregående år. Förutom det mycket höga antalet år 2016 har förekomsten varit ganska jämn i vår serie de senaste tio åren. Bästa lokal var Lilla Hammars näs med tre par och utöver denna fanns vardera ett par på fyra lokaler. Arten har en relativt jämn förekomst både i Skåne och Sverige under de senaste 30 åren.

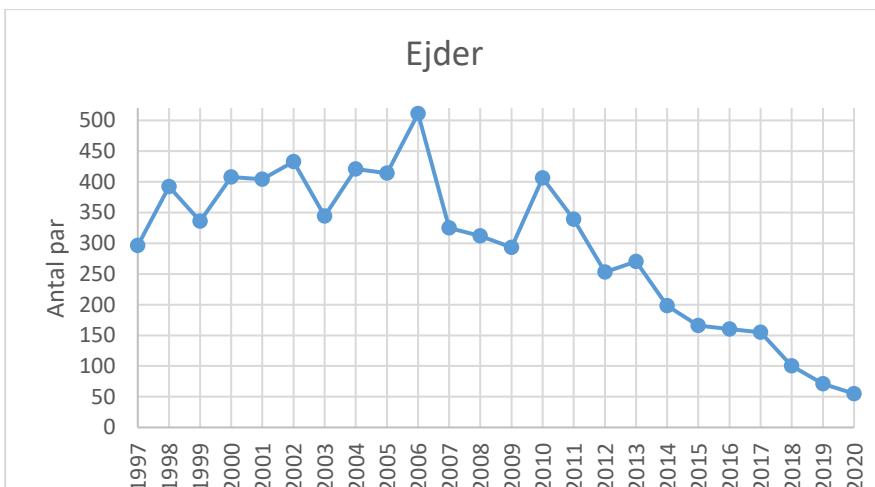
Figur 11. Antalet häckande par skedand i vårt område 1997–2020.

Ejder *Somateria mollissima* 55 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade i år drastiskt igen. En stor del av vår population finns på Eskilstorps holmar och på Näsholmarna, men enstaka par fanns på ytterligare fem lokaler. Antalet ejder i vår inventering har minskat mycket kraftigt sedan början på 2000-talet och arten har minskat markant i hela Sverige. Exakt vad som ligger bakom minskningen anses inte klarlagt men troligen är ändrade näringsförhållanden och sämre födotillgång i Östersjön och Öresund en del av förklaringen. Högre havstemperatur på vintern och lägre salthalt i Östersjön anses t.ex. ge betydligt färre musslor. Dock har ejdern inte minskat lika mycket i Danmark, t.ex. på närliggande Saltholm. Hos oss har det troligen kommit ut räv på Näsholmarna (vid lågvatten) två år i rad, vilket medfört hög predation och mycket få eller inga ungar alls. Ejdern är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015) och årets summa är (återigen) den lägsta i serien.

Figur 12. Antalet häckande par ejder i vårt område 1997–2020.

Småskrake *Mergus serrator* 18 par

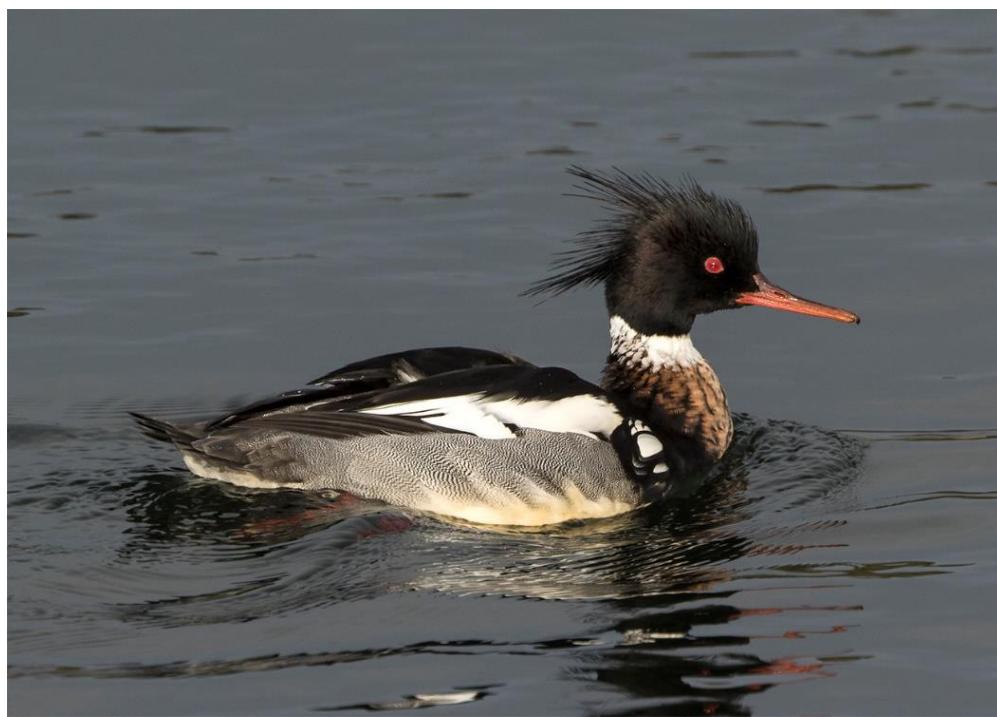
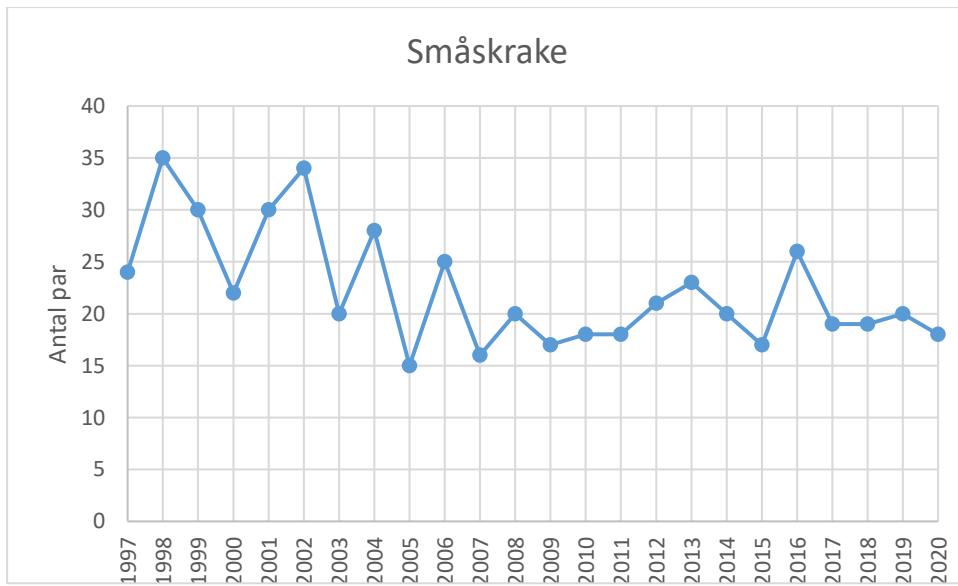

Foto: Mattias Ullman

Minskade en aning jämfört med föregående år, men återfanns i princip på samma fem lokaler. Överlägset flest par fanns på Lilla Hammars näs (Näsholmarna). Arten har minskat marginellt sedan vår serie startade. Generellt har småskraken ökat försiktigt i större delen av Sverige men minskat något i Skåne under aktuell period.

Figur 13. Antalet häckande par småskrake i vårt område 1997–2020.

Storskrake *Mergus merganser* 1 par

Storskrake, hona med tre pull vid Fredshög i juni. Foto: Peter Öhrström

Ny på listan.

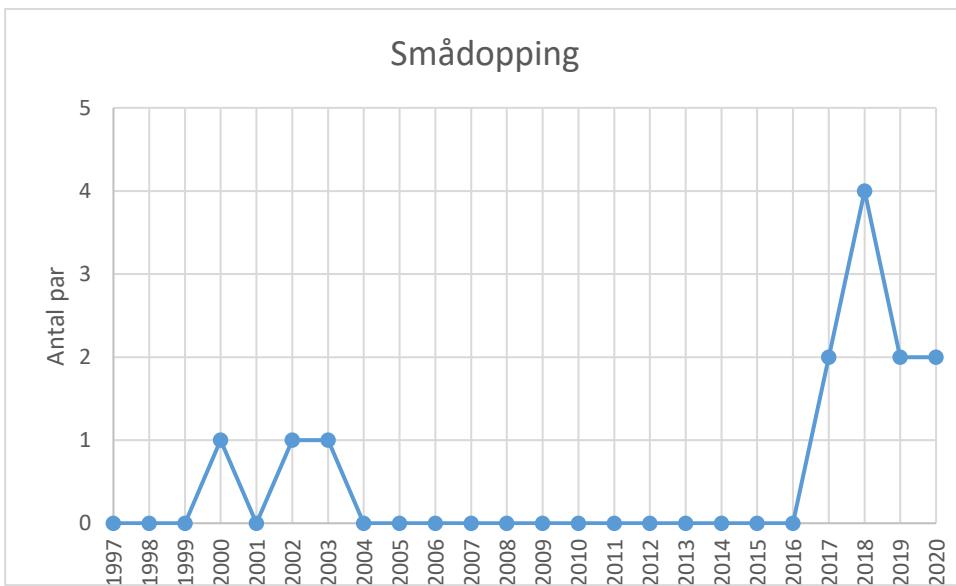
Överraskande nog så fanns en hona med tre små ungar vid Kämpinge vassen (Fredshög) i början på juni. Möjligen har de häckat i en holk uppsatt för tornfalk. De små ungarna sågs bara ett datum, men det var uppenbart att de var kläckta i området. Arten är generellt mycket sällsynt som häckande i södra Skåne, men i år har faktiskt ett par häckat vid Abbekås också. På senare år har även enstaka par häckat i sjöar i Lunds kommun samt vid kusten på ett par ställen på Österlen.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis* 2 par

Foto: Magnus Ullman

Exakt samma antal och lokaler som föregående år; ett par vardera vid Södra och Norra Flommen. Tidigare har smådoppingen faktiskt bara bedömts häcka här sex av åren sedan 1997 och två par är fortfarande klart över medel. Arten har gått framåt tydligt i Skåne de senaste 30 åren. En mycket stor del av populationen häckar i näringssrika dammar och småsjöar i inlandet.

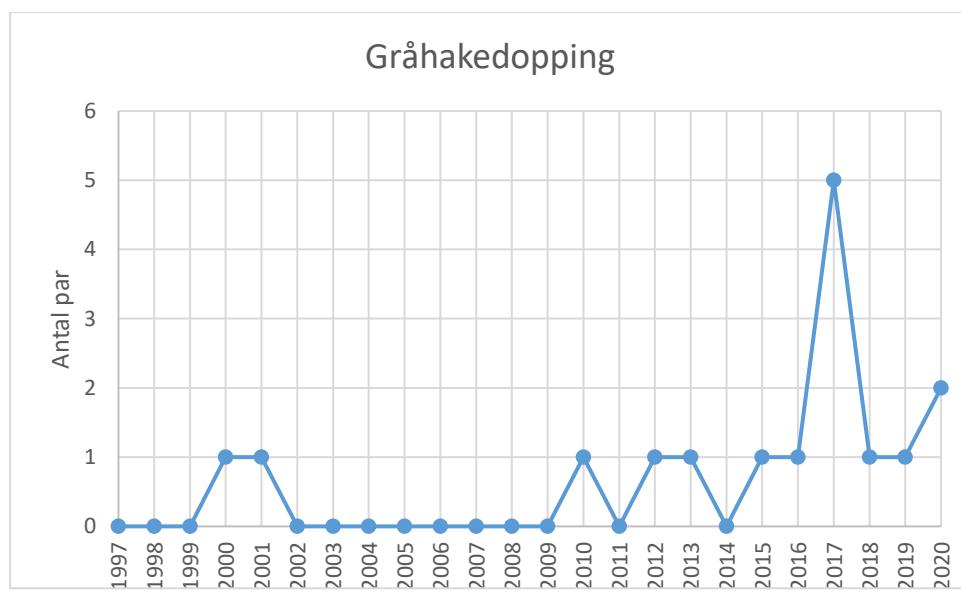
Figur 14. Antalet häckande par smådopping i vårt område 1997–2020.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Paret vid Södra Flommen föregående år försvann, men istället fanns två par vid Kämpinge/Fredshög i år. Gråhaken är känslig för små förändringar av näringshalter i sjöar/dammar eller om det vandrar in fisk och det är vanligt att de byter lokal från år till år. Åtminstone i Skåne är det ganska ovanligt att de häckar vid kusten. I vår serie har arten bedömts häcka tio år tidigare och då med 1-5 par, men har också uteblivit helt vissa år. Arten är snabb på att etablera sig i nya näringrika småvatten, men tycks ofta lika fort bli utkonkurrerad, t.ex. då det vandrar in fisk. Arten ökar generellt både i Skåne och i övriga Sverige. Gråhakedoppingen häckar framför allt i inlandet och biotoperna i vårt område passar inte arten helt, så det känns inte troligt att den etablerar sig på många lokaler.

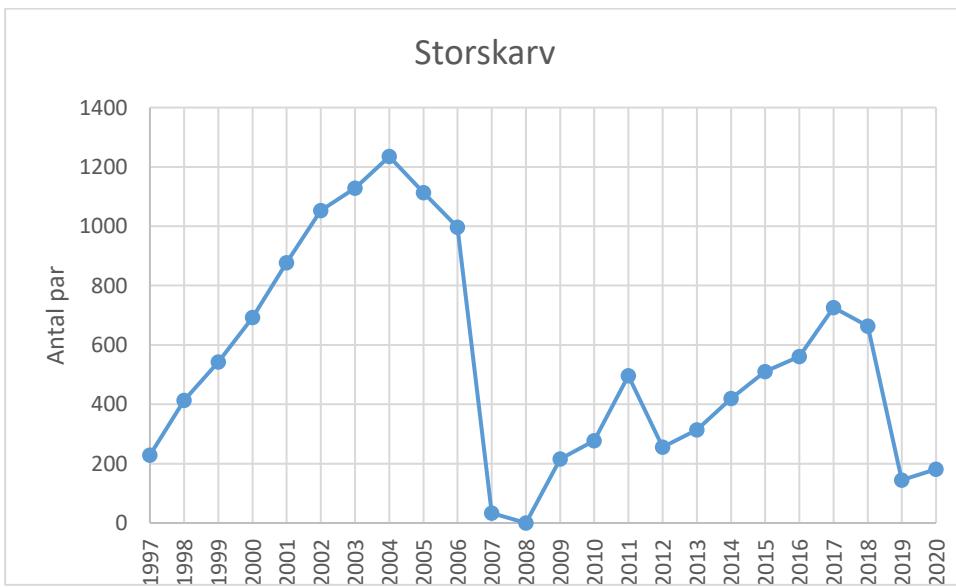
Figur 15. Antalet häckande par gråhakedopping i vårt område 1997–2020.

Storskarv *Phalacrocorax carbozinensis* 181 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade försiktigt i år igen, efter raset 2019. Alla par fanns som vanligt ute på Eskilstorps holmar. Den ökade med 36 par och häckutfallet bör också ha blivit bättre i år. Antalen de två senaste åren är de längsta sedan 2008, då arten uteblev helt. Varför antalen skiftar så kraftigt mellan olika år är inte helt klarlagt, men rävens närvaro påverkar säkerligen.

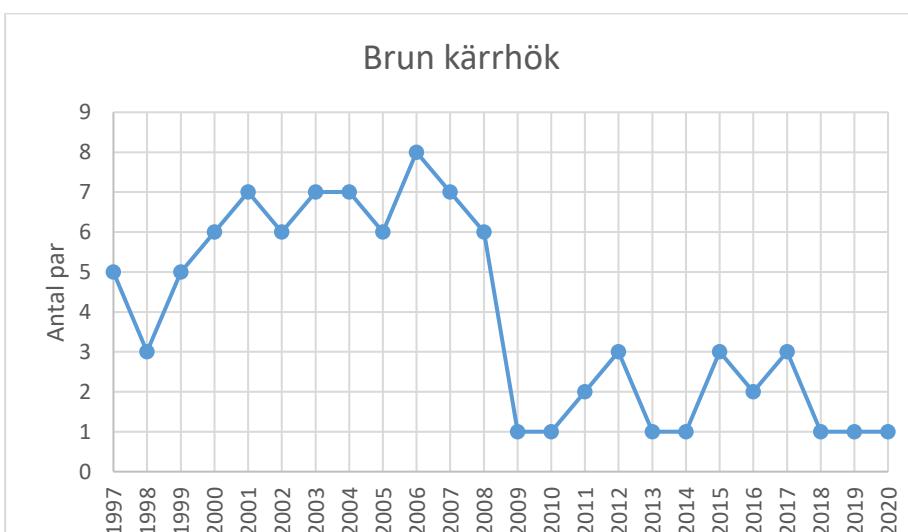
Figur 16. Antalet häckande par storskarv i vårt område 1997–2020.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus* 1 par

Foto: Mattias Ullman

Samma visa som både år 2018 och 2019, ett par fanns vid Inre Foteviken. Vid Vellinge ängar sågs tre olika individer (varav två honor) under våren, men det bör vara samma par som vid Inre Foteviken. Har annars noterats med 1–3 par årligen i vår inventering sedan 2009, men minskat lite sedan början av 2000-talet. I inlandet kan de lägga sina bon i stora (ostörda) sädesfält, men i vårt område kräver de nog vassar för att häcka. Har i övrigt ökat markant sedan år 1990 och varit stabil de senaste tio åren både i Skåne och Sverige.

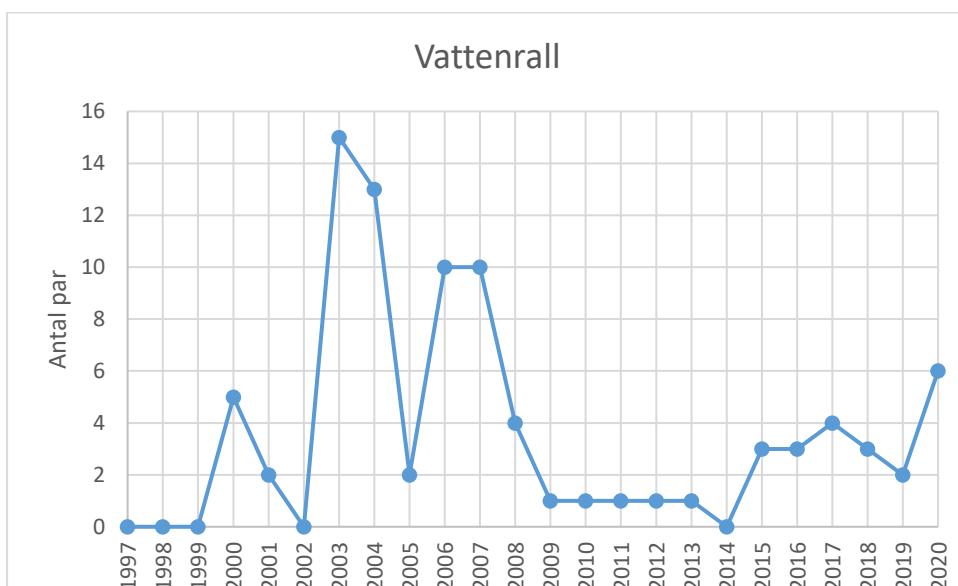
Figur 17. Antalet häckande par brun kärrhök i vårt område 1997–2020.

Vattenrall *Rallus aquaticus* 6 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år från två till sex par. Vid Södra Flommen fanns fyra av dessa par och arten bör nu ha fått ordentligt fotfäste där. Åtminstone i vassarna mellan Nabben och Fyren hörs deras "pickande" läten hela dagarna under sommar och höst. Under våren hörs den mest nattetid och det är därför rimligt att den faktiskt finns på ytterligare lokaler hos oss. I vår serie har den minskat tydligt sedan början på 2000-talet, men det är oklart varför. Arten har generellt ökat lite i södra Sverige de senaste 30 åren. I vår serie har den minskat sedan början av 2000-talet. Skapande av nya våtmarker samt relativt milda vintrar bör kunna gynna denna undanskymda art.

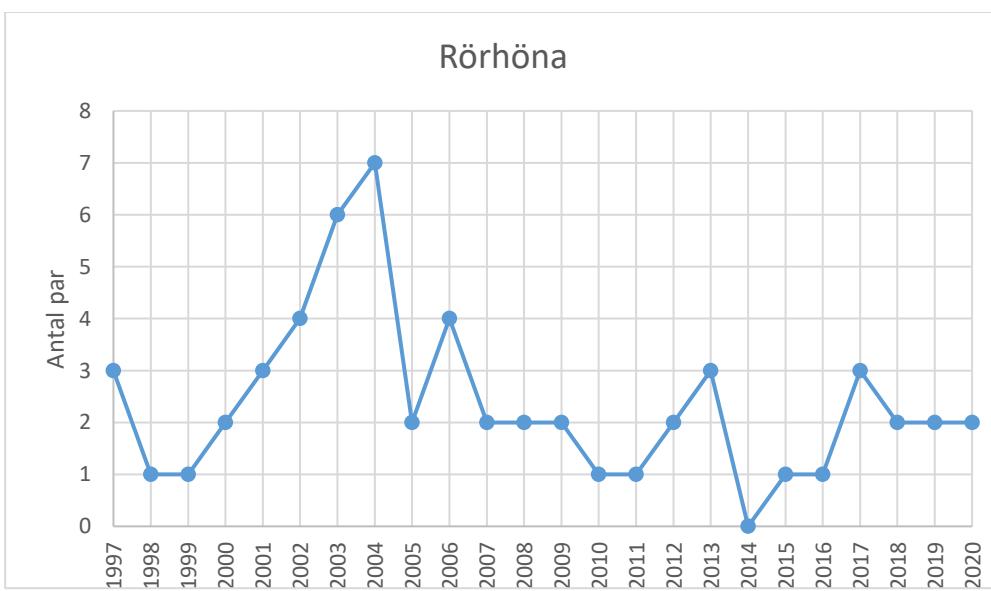
Figur 18. Antalet häckande par vattenrall i vårt område 1997–2020.

Rörhöna *Gallinula chloropus* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Exakt samma resultat och lokaler som föregående två år; ett par vardera fanns vid Knösen och Norra Flommen. Har noterats med 0–7 par i vår serie sedan starten 1997. Populationen är stabil i både Skåne och Sverige. I vårt område är arten starkt knuten till vass, där den kan gömma sig, men en viss invandring har också skett till städer (t.ex. till dammar i parker) i modern tid.

Figur 19. Antalet häckande par rörhöna i vårt område 1997–2020.

Sothöna *Fulica atra* 55 par

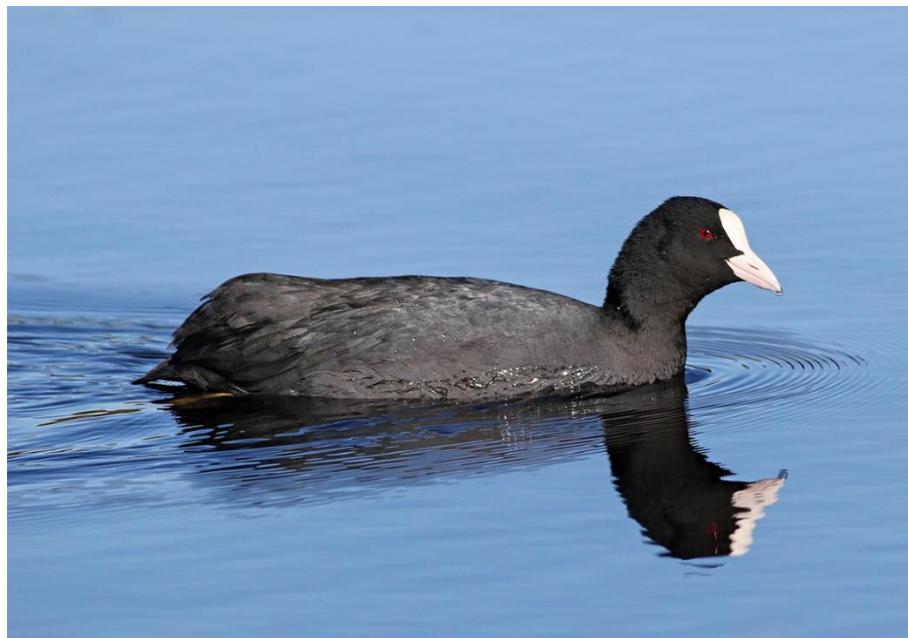
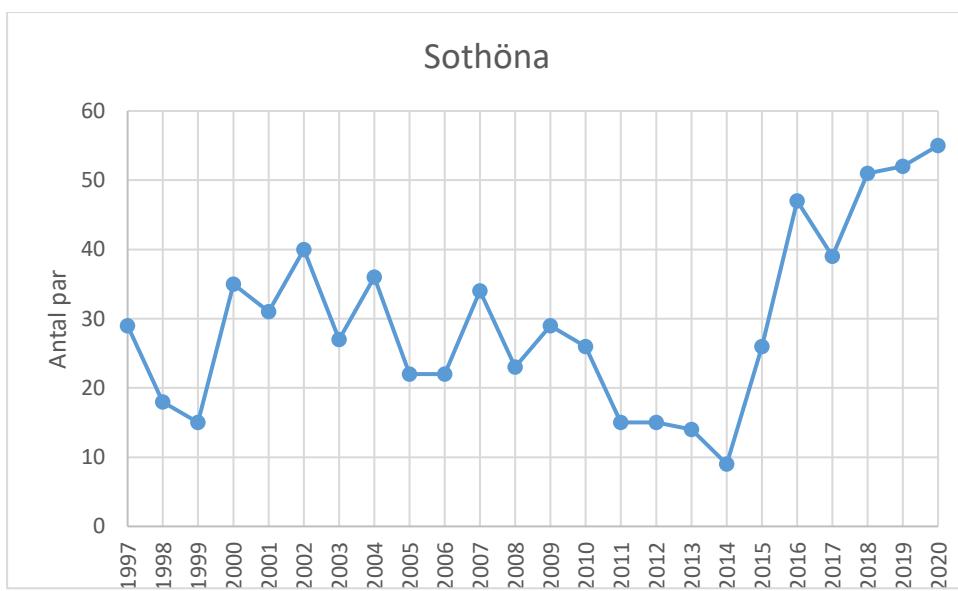

Foto: Mattias Ullman

Ökade marginellt jämfört med förra året, men påträffades på en lokal färre. Klart bästa lokal var Södra Flommen, men den ökade också vid Inre Foteviken, medan den minskade vid Ängsnäset. I år fanns sex av paren vid Foteviken, där den tidigare haft svårt att etablera sig. 55 par totalt är den högsta siffran hittills i vår serie för sothönan. Ökar generellt både i Skåne och Sverige.

Figur 20. Antalet häckande par sothöna i vårt område 1997–2020.

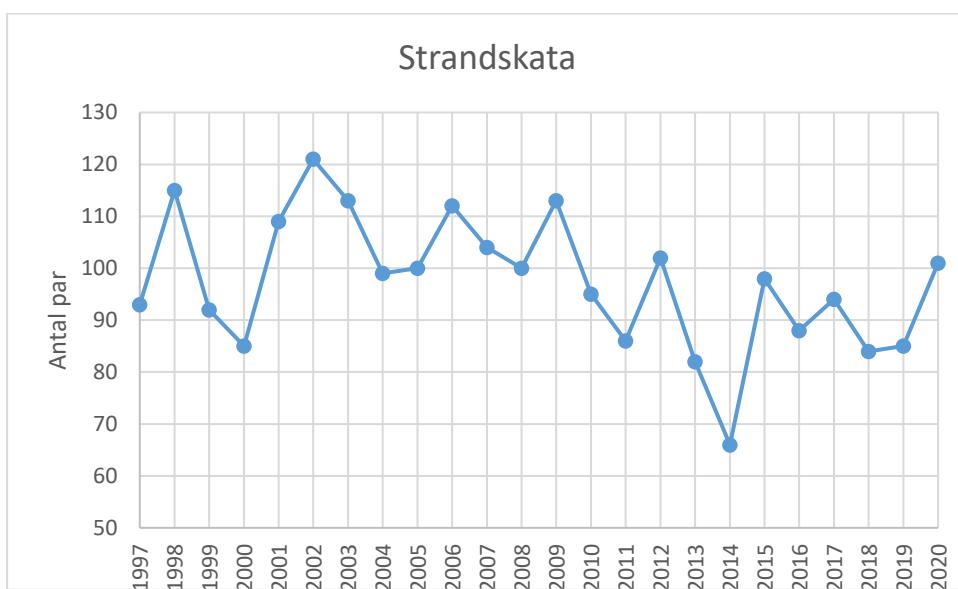
Strandskata *Haematopus ostralegus* 101 par

Foto: Mattias Ullman

Lite överraskande, men glädjande, så ökade strandskatan ganska tydligt i år efter att ha minskat lite flera år i sträck. Även i år fanns den på fjorton av våra lokaler (alla utom Skanörs revlar) och faktiskt så ökade den något på tio av dessa.

Även i år fanns flest par på Näsholmarna samt Södra och Norra Flommen. Jämfört med tofsvipa och rödbena går strandskatan ofta till häckning sent på året (juni) och eventuella ungar ses därför sällan i vår inventering. Både i Skåne och i Sverige har arten ökat en aning de senaste 30 åren och detta beror delvis på att arten flyttat in i städer, där den har färre fiender.

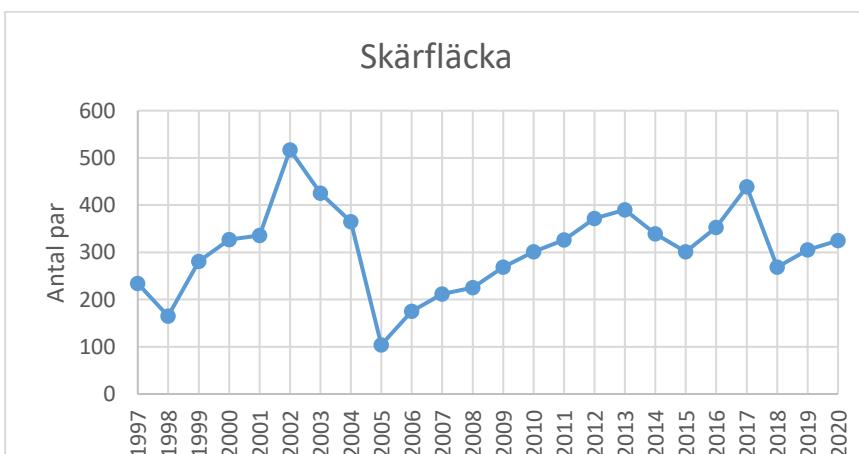
Figur 21. Antalet häckande par strandskata i vårt område 1997–2020.

Skärfäcka *Recurvirostra avosetta* 325 par

Foto: Mattias Ullman

Ökande generellt lite i år igen. Vid den bästa lokalen, Norra Flommen, var antalen dock lägre och en del par blev prederade av kajor. Ökade istället ganska tydligt vid Ängsnäset, Måkläppen och Södra Flommen och detta kan förstås vara fåglar som tidigt blivit prederade vid Norra Flommen och sedan flyttat till ny lokal. Även vid Foteviken, framför allt Eskilstorps holmar och Lilla Hammars näs ökade arten markant. Fanns i år totalt på nio lokaler, vilket är en mer än föregående år. Vid Landgrens holme (Norra Flommen) har människan hjälpt till med att inhägna området med ett ca 4 km långt elstaket, för att hålla räv, grävling och liknande predatorer borta. Detta har haft positiv effekt både på skärfäcka, tärnor och måsar. En hög andel av den svenska populationen finns i Vellinge. Till skillnad från de flesta strandängsvadare har skärfäckan ökat försiktigt både i Skåne och i Sverige de senaste 30 åren.

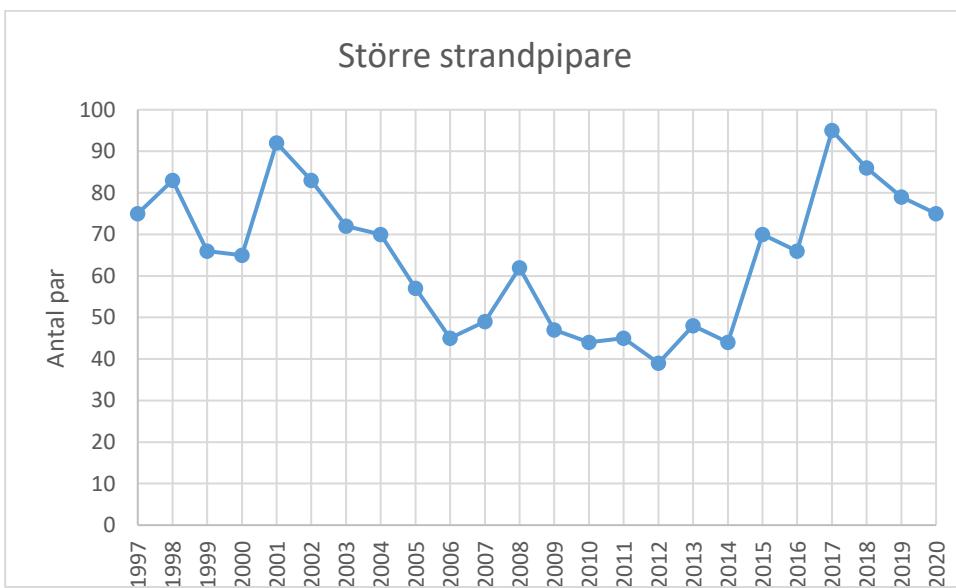
Figur 22. Antalet häckande par skärfäcka i vårt område 1997–2019.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula* 75 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade lite i år igen för tredje året i rad. De tre klart bästa lokalerna var samma som både 2019 och 2018; Vellinge och Eskilstorps ängar samt Lilla Hammars näs och arten fanns i år på 13 av våra lokaler. Ökade i år vid Ängsnäset, men minskade en aning på ett flertal andra lokaler. Generellt har arten minskat lite i Skåne under aktuell period.

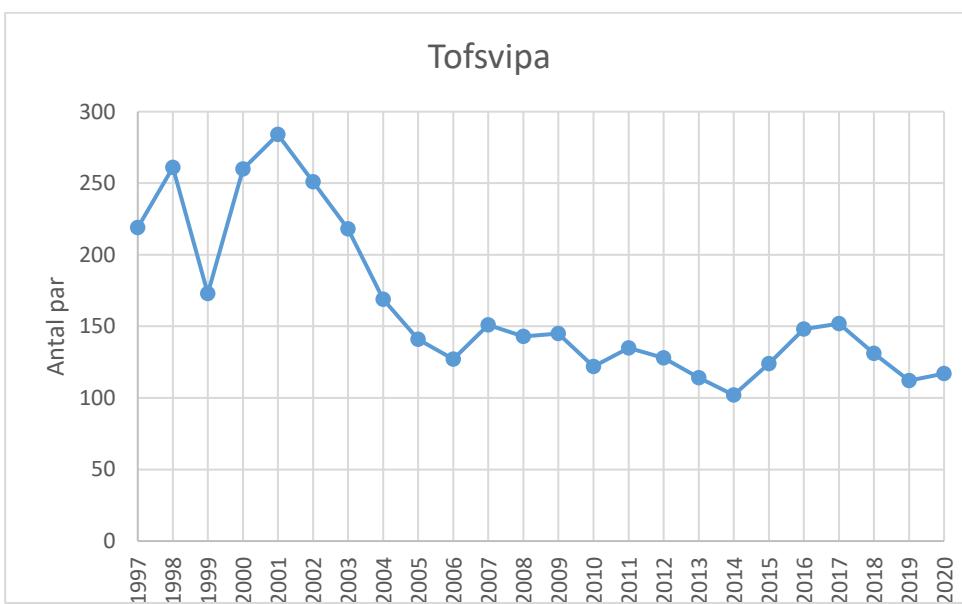
Figur 23. Antalet häckande par större strandpipare i vårt område 1997–2020.

Tofsvipa *Vanellus vanellus* 117 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade glädjande nog igen, efter att ha minskat lite två år i rad. I kärnområdet kring Foteviken minskade den marginellt, men den ökade istället vid Ängsnäset, Norra Flommen och på Knösen. Noterades totalt på tolv lokaler och även i år med högst antal på Vellinge och Eskilstorps ängar. Generellt har arten minskat rätt kraftigt både i Skåne och Sverige under aktuell period, i vissa områden med över 50 %. Kanske har arten svårt att anpassa sig till det moderna och storskaliga jordbruket.

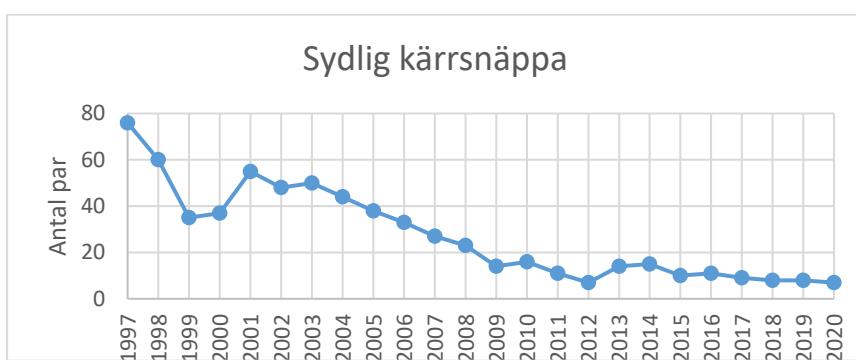
Figur 24. Antalet häckande par tofsvipa i vårt område 1997–2020.

Sydlig kärrsnäppa *Calidris alpina schinzii* 7 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade med ytterligare ett par på bästa lokalen Eskilstorps ängar. I övrigt fanns två par på Vellinge ängar och ett på Hammars näs. Troligen blev bara två ungar flygga och det är tyvärr lite för dåligt för att hjälpa populationen på sikt. Årets sju par måste jämföras med 38 par år 2005 och 76 par år 1997 i samma inventering. I början på 1990-talet uppskattades dessutom populationen i vårt område till 120 par. Den kraftiga minskningen beror delvis på att många ägg blir prederade innan kläckning, men också på att relativt få kläckta ungar överlever de tre första veckorna. Hela den skånska populationen finns i Vellinge kommun. Den sydliga kärrsnäppan är upptagen i kategorin akut hotad (CR) på den svenska rödlistan (Westling 2015). En viss skyddsjakt på räv, grävling och kråkfåglar tillåts nu också av Länsstyrelsen Skåne i ett sista (!?) försök att rädda kärrsnäpporna.

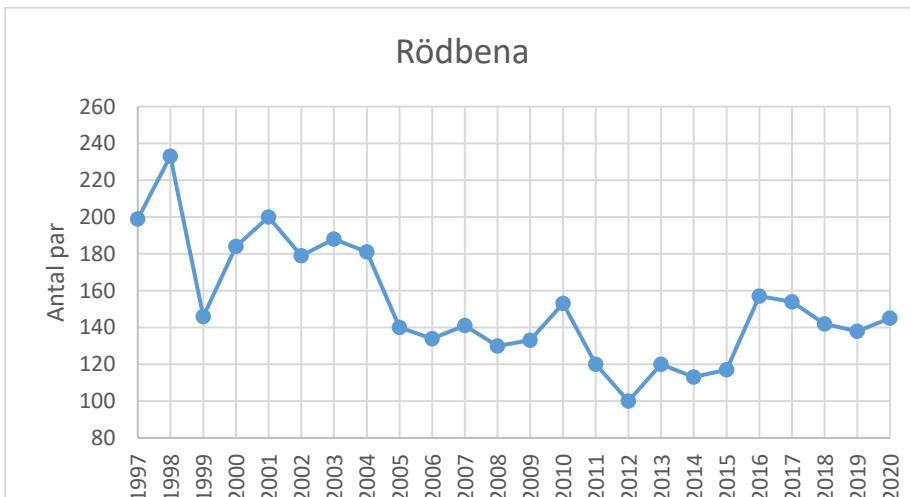
Figur 25. Antalet häckande par sydlig kärrsnäppa i vårt område 1997–2020.

Rödbena *Tringa totanus* 145 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med sju par efter att ha minskat svagt i tre år i rad. På bästa lokalen, Vellinge ängar minskade den tydligt, men den ökade också på ett antal lokaler, framför allt Ängsnäset, Norra Flommen och Knösen. Återfanns på exakt samma tolv lokaler som förra året. Trenden påminner annars om trenden för tofsvipa och större strandpipare, med liknande biotopval. Arten har generellt minskat en aning i Södra Sverige de senaste 30 åren.

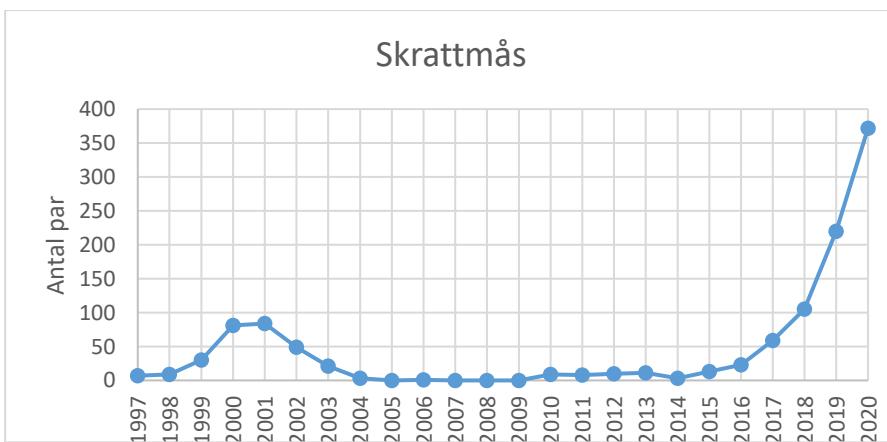
Figur 26. Antalet häckande par rödbena i vårt område 1997–2020.

Skrattmås *Larus ridibundus* 372 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade kraftigt igen för fjärde året i rad och det innebär att skrattmåsen helt plötsligt (och oväntat) blivit den mest talrika arten i vår inventering. Detta har säkerligen också positiv effekt på kentsk tärna och kanske även på några vadararter. Nästan alla par fanns (som vanligt) vid Norra Flommen, men fem par återfanns också ute på Eskilstorps holmar. Så sent som 2014 var antalet nere i fyra par, därefter har den ökat explosionsartat och detta kan vi tacka det "el-instängslade" området kring Landgrens holme för. Generellt har skrattmåsen minskat kraftigt i Skåne och Sverige sedan 1960- och 1970-talen, men varit relativt stabil de senaste 20 åren. T.ex. beräknades populationen i Skåne ligga på 29 000 par år 1970, men vid den stora inventeringen 2012 var antalet bara ca 3 000 par. De flesta skrattmåsar häckar normalt på småöar i insjöar.

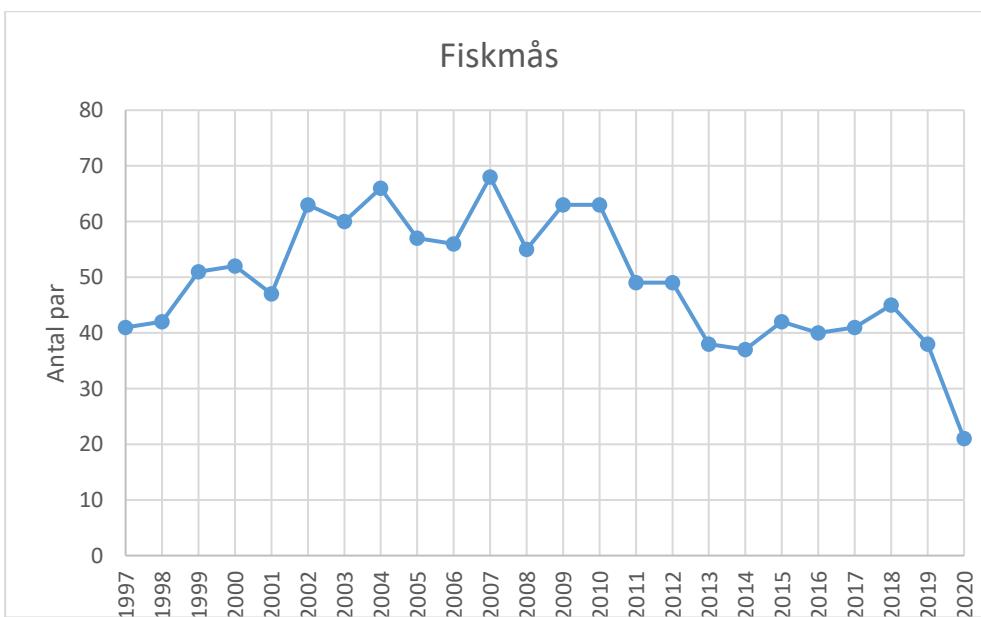
Figur 27. Antalet häckande par skrattmås i vårt område 1997–2020.

Fiskmås *Larus canus* 21 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade tydligt för andra året i rad och återfanns i år också bara på tre lokaler (jämfört med sex förra året). Årets resultat är tyvärr det klart sämsta sedan serien startade 1997. Troligen beror det delvis på att räv funnits ute på Näsholmarna, den bästa lokalen, två år i rad, men andra faktorer kan också finnas. Trenden har annars varit stabil i Skåne under aktuell period och i likhet med t.ex. strandskata har denna klassiska strandängsart etablerat sig även i stadsmiljöer, där den slipper hot från räv, grävling och rovfåglar.

Figur 28. Antalet häckande par fiskmås i vårt område 1997–2020.

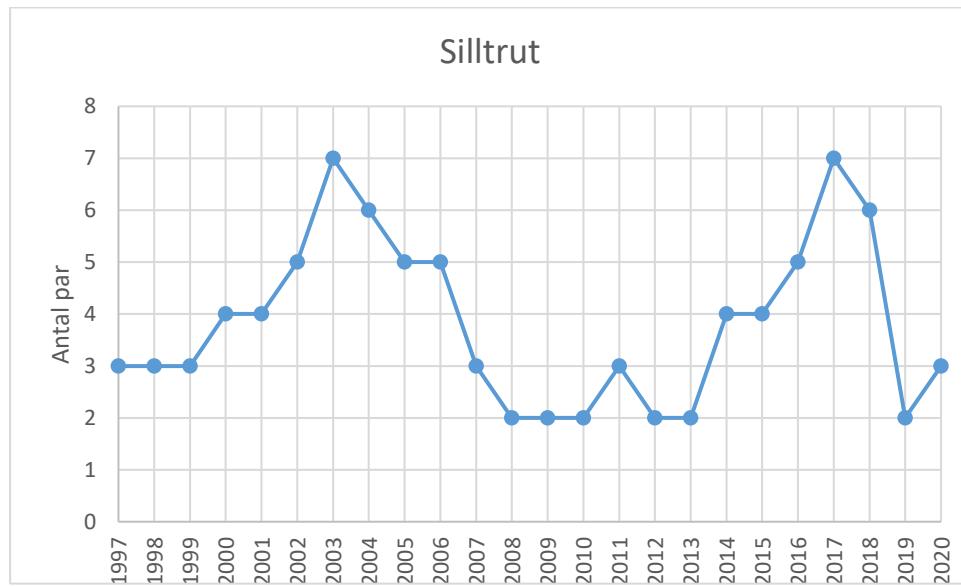
Silltrut *Larus fuscus* 3 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade med ett par i år och som vanligt fanns alla paren ute på Eskilstorps holmar. Silltruten är generellt stabil eller svagt ökande i vår serie, samtidigt som gråtruten minskat med mer än 80 % på samma lokal. Silltrutens ökning beror dock troligen inte på god ungfågelsproduktion, utan snarare på invandring från andra lokaler, då den västliga silltruten (raserna *intermedius* och *graellsii*) ökar kraftigt i Nordvästeuropa.

Silltruten är upptagen i kategorin nära hotad (NT) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

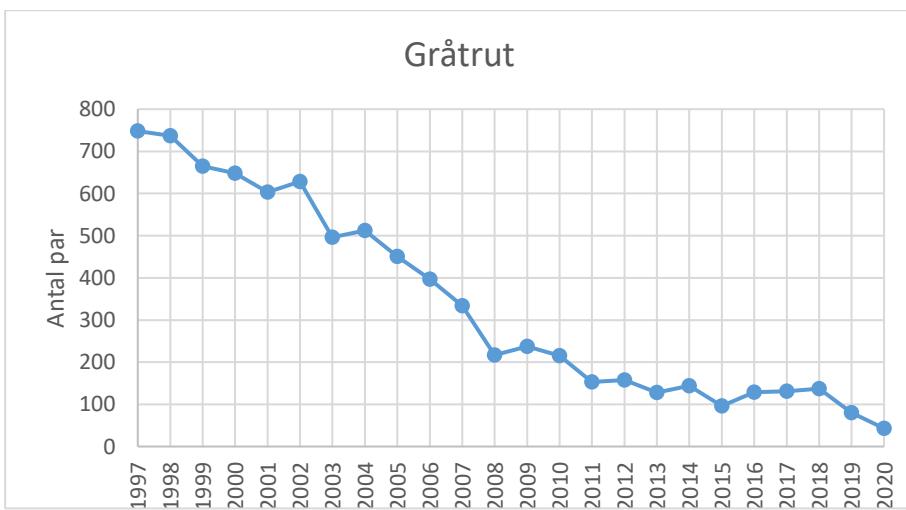
Figur 29. Antalet häckande par silltrut i vårt område 1997–2020.

Gråtrut *Larus argentatus* 43 par

Foto: Mattias Ullman

Nästan hela vår population fanns om vanligt på Eskilstorps holmar, men den minskade tydligt igen. Arten har minskat nästan varje år sedan starten 1997. Den kraftiga minskningen tros bero på att mycket få ungar överlever den första sommaren pga. Födobrist/vitaminbrist eller kanske att äggen (vissa år) äts upp av räv. Ändrade näringsförhållanden i Östersjön under de senaste 30 åren (övergödning, lägre salthalt och högre havstemperatur på vintern) verkar ge sämre förutsättningar för trutarnas föda i havet. Gråtruten är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

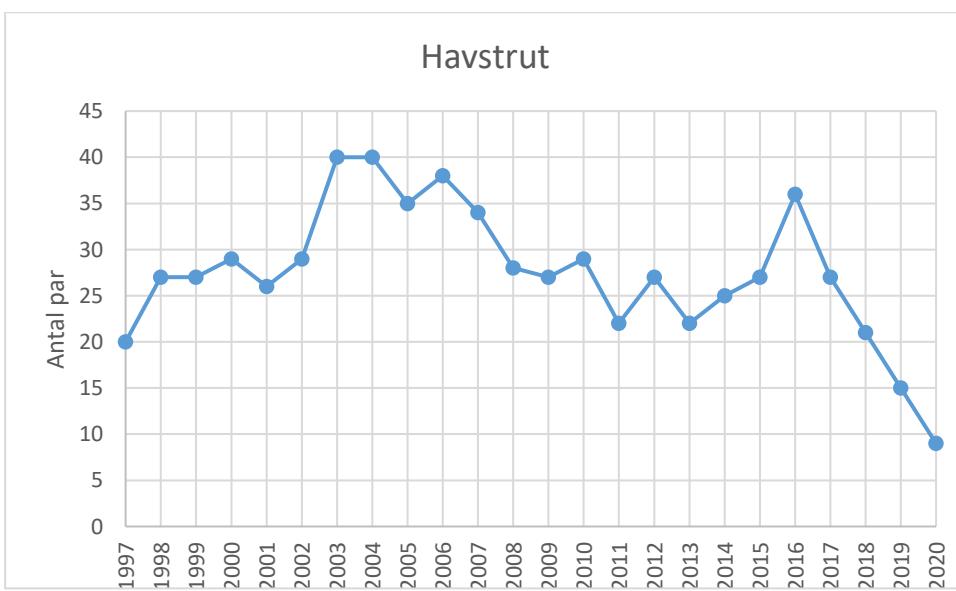
Figur 30. Antalet häckande par gråtrut i vårt område 1997–2020.

Havstrut *Larus marinus* 9 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade tydligt i år igen, för fjärde året i rad. Havstruten har haft en relativt jämn nivå med 20–40 häckande par under hela vår serie, men har nu minskat svagt fyra år i följd, kanske p.g.a. predation från räv eller p.g.a. dåligt med föda till ungfåglar. Varför havstrutens bestånd är ganska stabilt medan gråtrutens (med liknande häckmiljö och födoval) minskat med över 80 % är oklart. Kanske är havstruten bättre på att predera andra arter, vilket ger föda åt ungarna eller så sker inflyttning av adulta fåglar från andra områden.

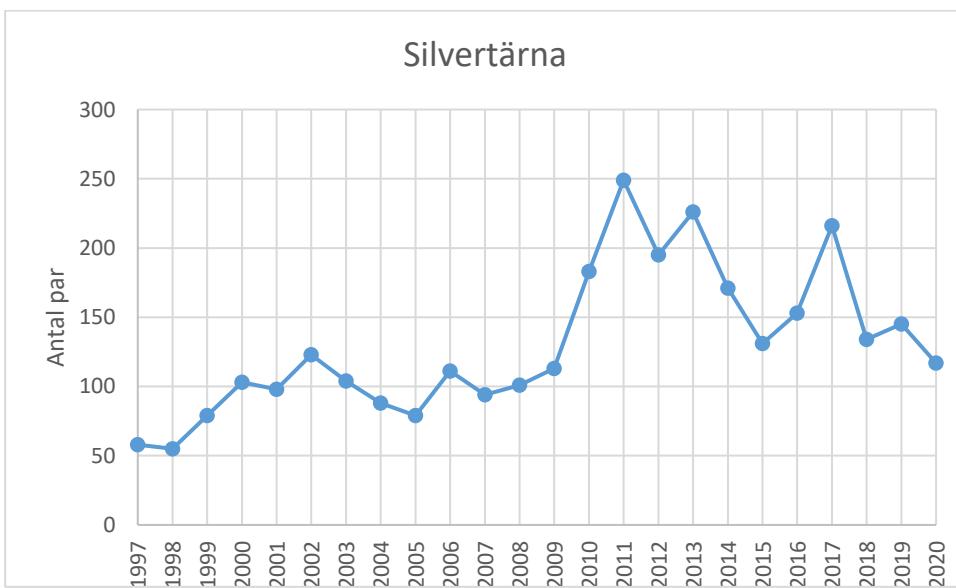
Figur 31. Antalet häckande par havstrut i vårt område 1997–2020.

Silvertärna *Sterna paradisaea* 117 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade tyvärr markant och årets siffra är den lägsta sedan 2009. Troligen var häckutfallet dåligt även i år. Noterades i år på fem lokaler och även vid Norra Flommen minskade den. Räv ute på Näsholmarna har gjort att få ungar kläckts de senaste två åren. Varför arten nu även minskat vid Norra Flommen är oklart; det borde inte vara någon konkurrens med den ökande kentska tärnan. Trots minskningen är 117 par rimligt bra i ett långt perspektiv. Har generellt ökat i hela Sverige under aktuell period.

Figur 32. Antalet häckande par silvertärna i vårt område 1997–2020.

Fisktärna *Sterna hirundo* **2 par**

Foto: Mattias Ullman

Samma antal som föregående år, men istället för två par vid Norra Flommen, fanns nu två par ute på Eskilstorps holmar. Vellinge kommun är traditionellt sett häckplats för silvertärnan och det är bara de tre senaste åren som den lite större släktingen fisktärna häckat här.

Kentsk tärna *Thalasseus sandvicensis* 204 par

Ungfågel av kentsk tärna på Näsholmarna i juli. Foto: Mattias Ullman

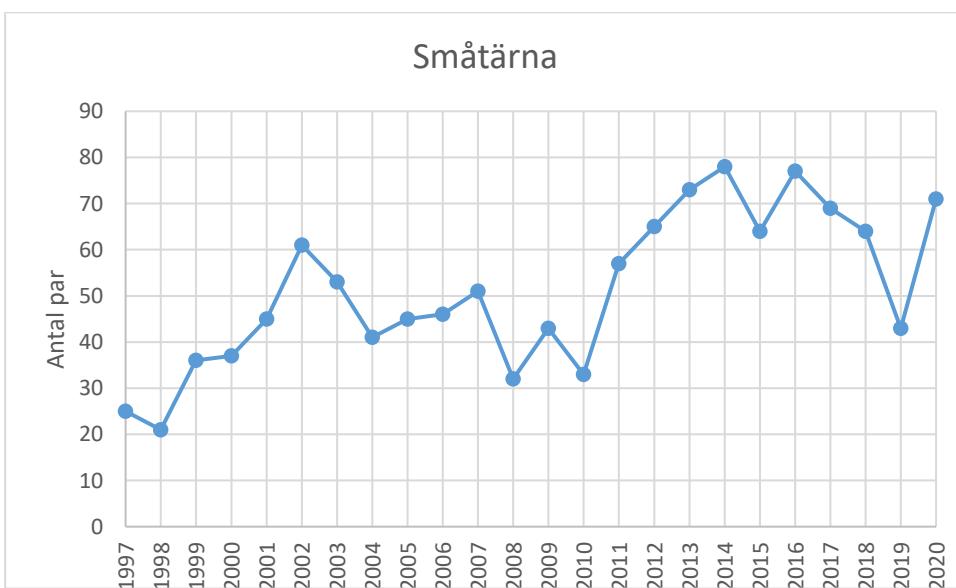
Ny succé igen och antalet par är nu faktiskt över 200! Det kan gå fort ibland när en art etablerar sig. Samtliga par fanns igen på Landgrens holme (innanför elstängslet) där tärnorna ligger tätt i en koloni och ruvar. Så länge elstängslet funkars slipper de t.ex. räv och grävling. Predatorer som kråkfåglar och rovfåglar klarar tärnorna och skrattmås normalt att köra bort. Sålunda blev troligen också häckningsutfallet på lokalen bra i år då tiggande ungfåglar spred sig mot öster och norr i juli månad. Kentska tärnan var 2018 ny på vår inventering, men i mitten på 1900-talet fanns kolonier (max 260 par) både på Måkläppen och på holmar i Foteviken. Under 2000-talet har kentska tärnan i Skåne i princip bara häckat i nordöstra delen av landskapet (undantaget några par i Malmö hamn enstaka år). Arten kräver normalt att det finns en skrattmåskoloni i närheten för att den ska vilja häcka.

Småtärna *Sterna albifrons* 71 par

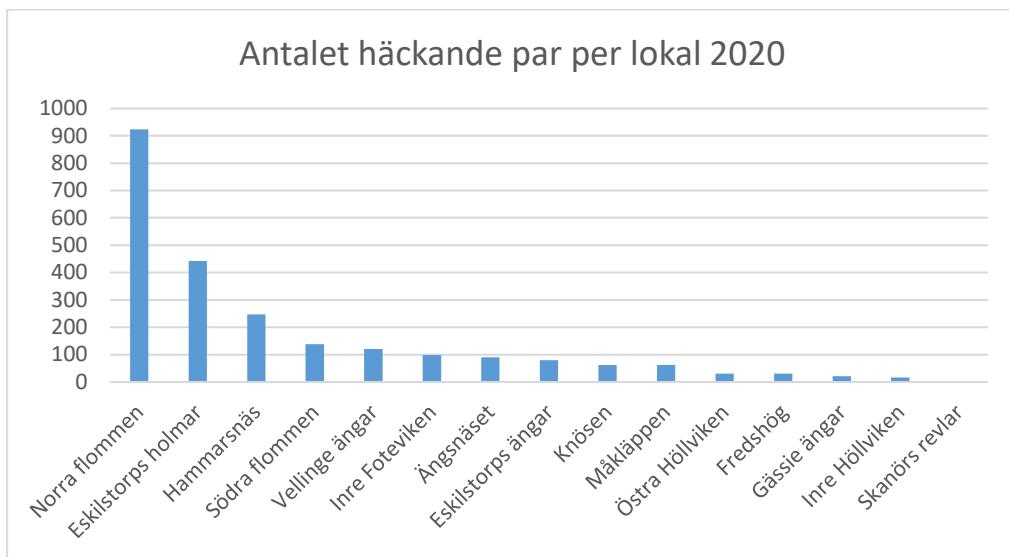
Foto: Mattias Ullman

Studsade tillbaka och ökade markant efter förra årets minskning. Årets siffra är den fjärde högsta i vår serie. Ökade lite vid de två bästa lokalerna, Näsholmarna och Norra Flommen, men ökade också tydligt vid både Ängsnäset och Måkläppen. Åtminstone på Näsholmarna var häckutfallet dåligt (troligen p.g.a. predation från räv). Vid senaste stora häckfågelinventeringen i Skåne beräknades hela beståndet vara ca 130 par, så en hög andel finns alltså i Vellinge kommun. Småtärna är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

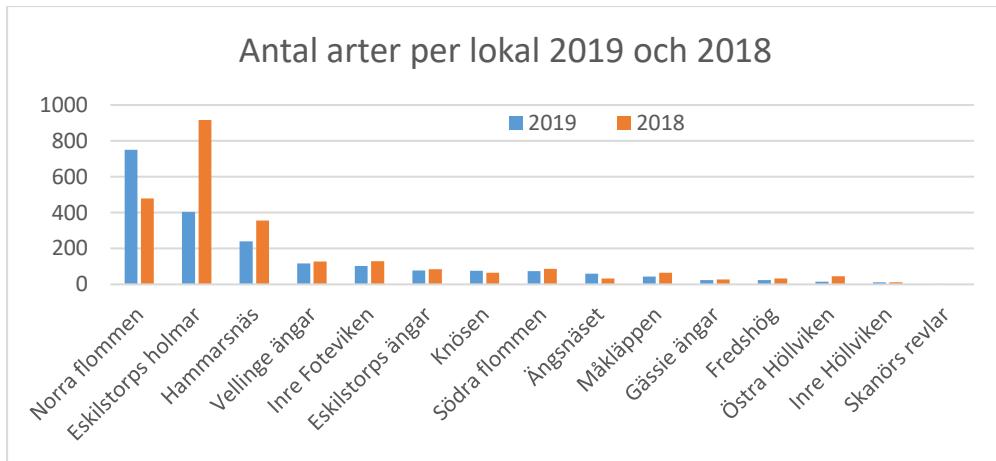

Figur 33. Antalet häckande par småtärna i vårt område 1997–2020.

Våra lokaler

Figur 34. Antalet häckande par per lokal år 2020.

Figur 35. Antalet häckande strandängsfåglar per lokal år 2019 (blått) och 2018 (orange). Norra Flommen har alltså haft högsta antal häckande strandängsfåglar 2020 och 2019 efter att Eskilstorps holmar tidigare stod i särklass under många år.

Som vanligt inventerades 15 olika lokaler och som vanligt skiljer de sig markant gällande häckande fåglar. Under ett flertal år i rad tidigare har Eskilstorps holmar stått i särklass vad det gäller antalet häckande individer. Men eftersom de flesta arter där ute minskat tydligt tre år i rad (tex skarv, trutar och ejder) har nu lokalen Norra Flommen seglat upp som den mest "individrika" i vår inventering. Faktum är att antalet individer ute på Eskilstorps holmar mer än halverades på två år. Vid den el-instängslade lokalen Norra Flommen har istället skrattmås, tärnor och vissa vadare (framför allt skärflicka) ökat kraftigt de senaste åren. Att slippa rävar och grävlingar betyder otroligt mycket för häckningsframgången för den här typen av arter och el-

stängslet ger dem på detta sätt en slags ö-effekt. Även vid Södra Flommen har antalet häckande fåglar ökat tydligt.

Förslag till åtgärder för strandängsfåglarna

Förslag på åtgärder som skulle kunna förbättra förutsättningarna för de kusthäckande fåglarna är överlag de samma som i föregående rapport (Ullman 2017):

- (1) Lägga ut spillsäd/mat till kråkfåglarna på några olika ställen öster om Foteviken under perioden slutet av april – början av juni. I nuläget äts en hög andel av vadaräggen upp av kråkfåglar. Detta drabbar framför allt kärrsnäppan.
- (2) Öka betestrycket på Lilla Hammars näs.
- (3) Återinföra bete av strandängarna längs västra delen av Inre Foteviken.
- (4) Tillföra material till de mindre holmarna vid Eskilstorps holmar.
- (5) Se till att skyltningen av reservat med beträdnadsförbud utökas väsentligt. Betydligt fler skyltar behövs och de behöver dessutom placeras så att de är väl synliga.
- (6) Predationshämmande åtgärder bör fortsätta (framför allt med jakt på räv, grävling och kråkfåglar kring Foteviken).
- (7) Åtgärder som kan minska predationstrycket på Måkläppen, gäller troligen främst förekomst av rödräv.
- (8) Ytterligare naturvårdsvakter behövs för att informera och se till att regler inom naturreservaten efterföljs.
- (9) Sätta upp ytterligare dämmen på de olika vadarängarna runt Foteviken. Några dämmen har satts upp på Vellinge ängar (för att hålla kvar vatten längre i skonor och pölar) med positiv effekt. Ytterligare dämmen är önskvärda.
- (10) Ta ner eller stänga igen de tornfalksholkar/häckningar som finns kring Foteviken. På 1980-talet sattes ett antal holkar upp i området för tornfalkens skull. Ingen insåg då riktigt att dessa tornfalkar skulle livnära sig på vadarungar på somrarna.
- (11) Hävda holmen i Inre Foteviken och tillföra material för att höja den några decimetrar.

Predation, skyddsjakt och dämmen

Förekomsten av en art och storleken av dess population är beroende av att dess habitat och födoresurs inte försvinner samt att deras reproduktion och immigration motsvarar deras mortalitet och emigration.

Predation på ägg och kycklingar kan vara en avgörande faktor för om en population minskar. Vid hög predation på ägg och kycklingar blir reproduktionen för låg för att kompensera för de gamla fåglarnas mortalitet. Störning kan ha liknande effekter, speciellt vid dåligt väder då ägg och ungar kan kylas ned snabbare. Immigration kan kompensera för otillräcklig reproduktion.

Eftersom flera arter inom området långsiktigt har minskat, sammantäller vi observationer av predatorer under häckningsperioden. Potentiella predatorer som observerats inom inventeringsområdet under åren 2016–2018 var: rödräv, grävling, mink, skogsmård, katt, hund, igelkott, trana, grähäger, havsörn, brun kärrhök, glada, ormvråk, pilgrimsfalk, lärkfalk, tornfalk, gråtrut, havstrut, fiskmås, korp, kråka, råka, kaja och skata. Framför allt de markhäckande vadarna har som enda skydd för sina ägg att de är gömda i gräs eller nära tång och tuvor. Om bona blir funna av räv, grävling och kråkfåglar har dessa fåglar normalt inget att sätta emot och äggen blir uppätna. Tofsvipor är relativt tuffa och de brukar kunna köra bort enstaka kråkfåglar genom snabba och envisa flygattacker. De små vadarna, framför allt kärrsnäppa (och i viss mån större strandpipare) försöker därför ofta lägga sina bon relativt nära vipornas. Under vissa dagar kan det uppehålla sig mer än 100 kråkfåglar samtidigt och systematiskt gå fram och tillbaka över strandängarna i jakt på ägg, fågelungar och annat. Då kan vadarna inte freda sig och naturligtvis inte heller när räven eller grävlingen kommer. Ett normalt år blir lite mer än hälften av äggen hos dessa vadare uppätna under de 21–28 dagar som föräldrarna ruvar. Under vissa år då projektet även använt övervakningskameror nattetid har det visat sig att en ensam räv eller grävling på t.ex. Eskilstorps eller Vellinge ängar kan gå runt några timmar och länsa så mycket som 80 % av de aktiva bona på ägg. Då flera av vadarterna, mest akut den sydliga kärrsnäppan, minskat drastiskt de senaste 30 åren, har Länsstyrelsen Skåne beslutat om viss skyddsjakt (på räv, grävling och vissa kråkfåglar) i de viktigaste områdena.

Under år 2017 fångades (i fällor) och avlivades hela 15 grävlingar kring Vellinge ängar. År 2018 var motsvarande siffra 3 och i år 5 grävlingar (varav ingen var lakterande). För vadarna (framför allt för kärrsnäppan) är istället kråkfåglarna de värsta fienderna, då de ibland går omkring, nästan systematiskt, i stora flockar ute på de kortbetade strandängarna och letar efter fågelägg och annan mat. Av sex kontrollerade kärrsnäppebon år 2018 prederades samtliga sex och funna äggskal intill boet indikerar starkt att de blivit uppätna av kråkfåglar. Med tanke på att den sydliga kärrsnäppan

minskat med mer än 90 % på ca 30 år, ställer man sig förstas frågan om det är predationen på deras ägg/ungar som ökat i motsvarande grad!? Har fienderna (räv, grävling, kråkfåglar, tornfalk) ökat så pass mycket eller är det så att dessa predatorer idag livnär sig på ägg/fågelungar i högre utsträckning än för 30–50 år sedan? Vi vet att åtminstone kaja och råka ökat. Förändringar inom jordbruket kan också medföra att vissa arter måste hitta föda på nya sätt. Men det kan ju också vara så att födotillgången för vadarungarna blivit sämre, vilket skulle innebära att färre fåglar överlever första sommaren.

Ett annat åtgärdsprogram för den sydliga kärrsnäppan drevs samtidigt (år 2013–2018 samt 2020) med denna inventering i Foteviken. I detta projekt kontrolleras ett antal vadarbon (av tofsvipa, rödbena, strandskata, större strandpipare och kärrsnäppa – vilka alla minskat sedan 1980-talet) varje år för att få ett mått på predationen (hur många ägg som blir uppätna/rövade under ruvningstiden). Under år 2018 låg predationen på ca 54 % hos 68 kontrollerade vadarbon. Detta är en lite sämre (högre) siffra jämfört med år 2017, men lite bättre än under 2016. Vissa år ligger predationen en bit över 60 %. En fortsatt låg predation är ett måste för att inte den sydliga kärrsnäppan helt ska försvinna. År 2016 fick tio par troligen bara ut en enda flygg ungfågel. År 2017 blev lite bättre och 2–6 ungfåglar blev flygga. År 2018 fick de bara ut 1–2 ungar.

År 2019 fanns inga pengar från Länsstyrelsen för vadarinventering, men med hjälp av pengar från Skånes Ornitologiska Förening gjordes en mindre inventering runt Foteviken. Den visade att predationen på Vellinge ängar (med ökad skyddsjakt) var lägre än på Eskilstorps ängar. På Vellinge ängar kläcktes också två kullar med kärrsnäppor.

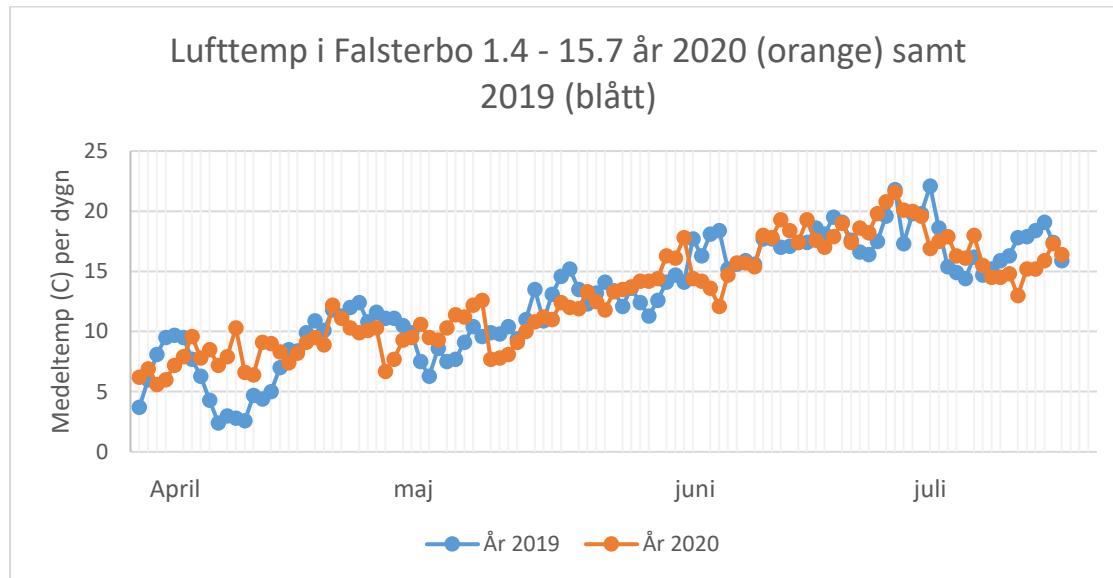
Trots skyddsjakten på Vellinge ängar under 2020 var predationen på vadarbon ganska hög, totalt kring Foteviken låg den på över 60 %. Inga sydliga kärrsnäppor alls kläcktes på Vellinge ängar under 2020, men ändå bedömdes två ungfåglar bli flygga på Eskilstorps ängar. Tre kullar kläckte där, men två av dem blev troligen rövade tidigt.

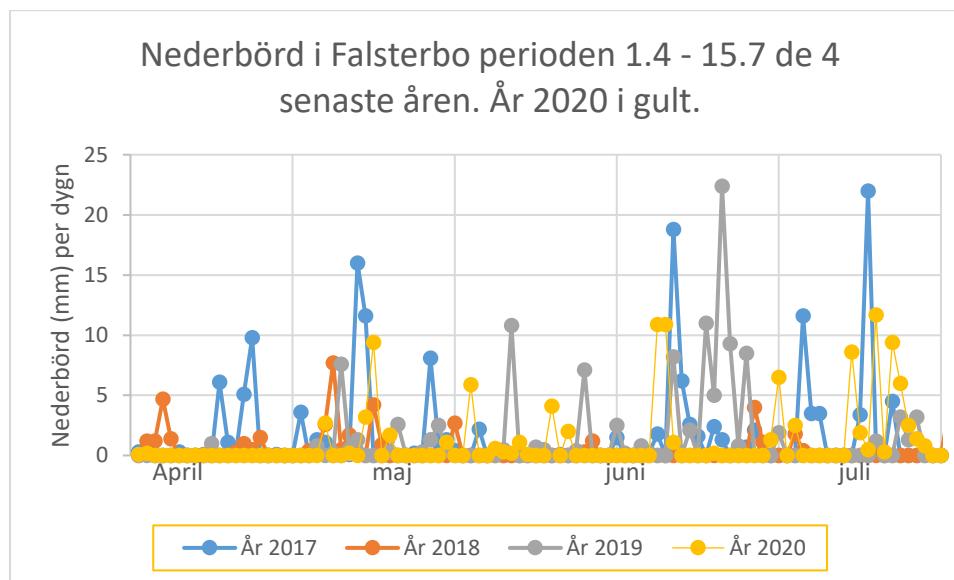
Dämme vid Vellinge ängar. Tillverkat och uppsatt av Peder Clase. Under vårar (maj–juni) med långvariga högtryck utan nederbörd är dessa dämmen guld värdal! Foto: Mattias Ullman

Väder och vattenstånd

Vintern var mild och våren kom relativt tidigt. Efter 1 april hade vi inga bakslag med minusgrader. En god vattenbuffert fanns på våra strandängar under större delen av april. Både i maj och juni var vädret relativt gynnsamt för fåglarna, med relativt varmt väder och utan långa perioder med bara torka. På Lilla Hammars näs skedde i år inget bete alls och gräset växte högt över nästan hela näset. Detta passar inte de strandängshäckande vadarna alls.

Figur 36. Lufttemperatur per dygn i Falsterbo under vår och sommar 2020 samt 2019. Notera en aningen jämnare och högre lufttemperatur i april år 2020. Data från SMHI.

Figur 37. Nederbördsmängd per dygn i Falsterbo under vår och sommar 2020 (gult) 2019 (i grått), 2018 och 2017. Notera en relativt jämn mängd regn under 2020, utan extrema skyfall och utan längre perioder med torka. Detta är förstås bra för fåglarna och naturen. Data från SMHI.

Förändring av habitat

För en generell beskrivning av de olika delområdena hänvisar vi till tidigare rapporter (t.ex. Karlsson & Ehnbom 2013). Bland de största förändringarna av habitatet, som skett sedan 1988, var när Måkläppen övergick från att vara en ö till att bli en landfast rev. Därefter har även det gatt som bildades öster om Nabben minskat i omfattning.

Den andra kraftiga förändringen som iakttagits rör Eskilstorps holmar. Dels har deras form förändrats, dels bedömds de ha förlorat ca 50 % av sin storlek sedan 1988 (Nils Kjellén). Mest anmärkningsvärt är att den bedömda andelen av öarna som är bevuxen med vegetation numera endast utgör en bråkdel av vad den var 1988. Vidare har de inre holmarna vid Eskilstorp nu blivit så låga, att de inte längre är lämpliga som häckningsöar (Nils Kjellén).

Andra, ständigt pågående, förändringar är variationer i betestrycket och att vegetationen i trädgårdar, ridåer och trädungar inom eller i anslutning till inventeringsområdet förändras. Ett exempel där det ur ett vadarperspektiv troligen först skett en försämring och därefter, under de senaste åren, en förbättring gäller betestrycket på Vellinge ängar. Det ökade först, för att under de senaste åren minska. Under sommaren 2019 var betet minimalt på Lilla Hammars näs och under 2020 fanns inga betande djur alls här. Gräset har växt högt över nästan hela lokalens och dessa områden är nu tyvärr olämpliga för t.ex. tofsvipa och kärrsnäppa.

Tack

Verksamheten finansierades av Länsstyrelsen och genom anslag från Vellinge kommun till Skånes Ornitologiska Förening/Falsterbo Fågelstation. Vi vill på föreningens, fågelstationens och (framför allt!) fåglarnas vägnar framföra ett varmt tack till våra bidragsgivare.

Stort tack också till:

Inventerarna: Fredrik Haas, Joakim Hagström, Tommy Holmgren, Nils Kjellén, Claes Larsson, Axel Emil Thorenfeldt, Mattias Ullman och Peter Öhrström.

Naturvårdsvakten: Magnus Svärd.

Landgrens holme: Mikael Kristersson och Olle Andersson (skyddsjakt) samt djurhållare Lars Persson. En särskild eloge går till Mikael Kristersson för idogt arbete med skötsel av elstängslet.

Fotografier: Mattias Ullman, Magnus Ullman (smådopping) och Peter Öhrström (storskrake) bidrog med fotografier.

Granskning av manus: Lennart Karlsson och Karin Persson

Samt: Skogsstyrelsens arbetslag, Kustbevakningen, Naturistföreningen Svanrevet och Polisen i Vellinge och Malmö.

Referenser

- Bengtsson, K & Green, M. 2013. Skånes fågelatlas. Skånes Ornitologiska Förening.
- Bengtsson, K. 2012. Skrattmåsen i Skåne 2012. Anser 51:22–31.
- Enander, G. & Carlsson, P. 2011. Bildande av naturreservatet Foteviksområdet i Malmö och Vellinge kommuner. Länsstyrelsen Skåne D.nr: 511-50799-06, 1233–220.
- Flodin, L., Larsson, M. & Ottvall, R. 2010. Åtgärdsprogram för bevarande av sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*). Naturvårdsverket / Länsstyrelsen i Hallands Län.
- Karlsson, L. & Malmhagen, B. 1997. Inventering av häckande kustfåglar i fem fågelskyddsområden i Vellinge kommun 1988–96. Rapport till Naturvårdsverket. 42 sidor + 3 st. Appendix.
- Karlsson, L. & Ehnbom, S. 2013. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2013. Länsstyrelsen Skåne.
- Olsson, P. 2015. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2015. Länsstyrelsen Skåne.
- Olsson, P. 2016. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2016. Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M & Olsson, P. 2016. Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) i Foteviksområdet 2016. Rapport till Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2017. Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) i Foteviksområdet 2017. Rapport till Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2017. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2017. Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2018. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2017. Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2019. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2017. Länsstyrelsen Skåne.
- Walinder, G. & Karlsson, L. 1987. Häckande fåglar i Flommens naturreservat 1984–86. (Summary: Breeding birds in the Flommen Nature Reserve 1984–86.) Anser 26: 179–188.
- Westling, A. (Red.), 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. SLU, Uppsala.

Appendix 1

Områdesfördelning för samtliga arter 1997–2020

Inventeringsområden:

FH = Fredshög

ÄN = Ängsnäset

MÅ = Måkläppen

SF = Södra Flommen

NF = Norra Flommen

SR = Skanörs revlar

KN = Knösen

ÖH = Östra Höllviken

HN = Lilla Hammars näs

IF = Inre Foteviken

VÄ = Vellinge ängar

EÄ = Eskilstorps ängar

EH = Eskilstorps holmar

GÄ = Gessie ängar

OBS! Skärfläcka, svartbent strandpipare, kärrsnäppa och småtärna har inventerats i hela Vellinge kommun sedan 1988, likaså har områdena Ängsnäset, Måkläppen, Skanörs revlar, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar inventerats sedan 1988. Dessa perioder redovisas inte här, uppgifterna finns i tidigare rapporter t.ex. (Karlsson & Ehnbom 2013).

Tabell 1. Resultat av inventeringen 2020 fördelat på arter och lokaler.

	FH	ÄN	MA	SF	NF	SR	KN	IH	ÖH	HN	IF	VÄ	EA	EH	GÄ	TOT	Lokaler	FBO	FOT	OVR
Knölsvan <i>Cignus olor</i>	1	5	3	13	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20	52	28	22	2	
Grågås <i>Anser anser</i>		1					1	4	1	3	1	3	1	3	19	6	12	1		
Vitkindad gäss <i>Branta leucopsis</i>								1	1	1	1	1	1	4	8	0	8	0		
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	10	2	1	8	7	8	4	10	18	28	14	6	4	1	121	30	71	20		
Bläsand <i>Anas penelope</i>															0	0	0	0		
Snatterand <i>Anas strepera</i>	1		1							5	6	2			15	1	13	1		
Kricka <i>Anas crecca</i>															0	0	0	0		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	6	10	5	60	65	20	5	5	6	11	4	1	6	1	205	165	29	11		
Stjärnland <i>Anas acuta</i>							1								1	1	0	0		
Ärta <i>Anas querquedula</i>															0	0	0	0		
Skeeland <i>Anas clypeata</i>	1						3	1	1			1			7	1	6	0		
Vigg <i>Aythya fuligula</i>															0	0	0	0		
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	3		3	5			11	1		1	31	55	8	8	44	3				
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	1		1				10	2		4	18	18	1	1	16	1	0	0		
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	1										1	0	0	0	0	0	1	0		
Rapphona <i>Perdix perdix</i>											0	0	0	0	0	0	0	0		
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>											2	2	2	2	0	0	0	0		
Gråhakadopping <i>Podiceps grisegena</i>	2		1	1							2	0	0	0	2					
Storskärv <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>								181		181	181	0	0	181	0					
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	1		4					1		1	6	4	1	1	1	0	1	0		
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>				1	1	1				2	2	0	0	0	0	0	0	0		
Rödhona <i>Gallinula chloropus</i>											55	49	6	0	0	0	0	0		
Sotlöra <i>Fulica atra</i>											6	55	49	6	0	0	0	0		
Strandskata <i>Haemorhous ostralegus</i>											6	55	44	52	5					
Skärflacka <i>Recurvirostra avosetta</i>	1	5	6	13	14	3	3	3	4	19	9	10	4	8	101	44	52	5		
Mj. strandpipare <i>Charadrius dubius</i>		18	17	11	172			44	3	12	5	43	325	218	107	0	0	0		
St. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	1	5	5	2	1	1	15	2	21	16	2	2	75	0	0	16	58	1		
Stortbent strandpipare <i>Ch. alexandrinus</i>											0	0	0	0	0	0	0	0		
Tofsvipa <i>Varellus vanellus</i>	1	15	2	10	10	2	6	7	13	24	21	6	117	39	71	7	0			
Kärrsnäppa <i>Calidris alpina schinzii</i>							1	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0			
Brus hane <i>Philomachus pugnax</i>											0	0	0	0	0	0	0	0		
Enkelebecksnäsin <i>Gallinago gallinago</i>											0	0	0	0	0	0	0	0		
Storspov <i>Numenius arquata</i>							1			1	1	0	0	0	0	0	0	0		
Rödbröna <i>Tinga totanus</i>	10	1	20	12	2	4	32	12	26	19	1	6	145	45	96	4	0	0		
Skattmås <i>Larus ridibundus</i>				367	3					5	5	372	367	5	0	0	0	0		
Fiskmås <i>Larus canus</i>							13			5	21	18	0	0	0	0	0	0		
Silltrut <i>Larus fuscus</i>										3	3	3	0	3	0	0	0	0		
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>											1	6	145	45	96	4	0	0		
Havstrut <i>Larus marinus</i>											9	9	0	0	0	0	0	0		
Skärfläcka <i>Sterna caspia</i>											0	0	0	0	0	0	0	0		
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	3	14						35			65	117	17	100	0	0	0	0		
Fisktärna <i>Sterna Hirundo</i>											2	2	0	0	2	0	0	0		
Kentst. tärna <i>Thalasseus sandvicensis</i>	1	9	8	24				23			1	5	71	41	29	1	0	0		
Gulärla											0	0	0	0	0	0	0	0		
Komspatr																				
SUMMA	30	90	62	138	923	1	62	17	31	247	98	121	80	443	21	2364	1293	1010	61	
Arter	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	34	24	27	15		

Tabell 1. Resultat för alla arter, samtliga lokaler år 2020.

Tabell 1. Resultat av inventeringen 2019 fördelat på arter och lokaler.

	FH	ÄN	MÄ	SF	NF	SR	KN	IH	ÖH	HN	IF	VÄ	EÄ	EH	GÄ	TOT	Lokaler	FBO	FOT	ÖVR	
Knötsvan <i>Cignus olor</i>	1	3	3	5	4	2	1	1	1	1	1	7	29	10	17	10	10	17	10	2	
Grådás <i>Anser anser</i>	2						4	3	3	2	1	1	1	1	1	11	9	8	0		
Virkindad gás <i>Branca leucopsis</i>																4	4	0	4	0	
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	10	3		4	7	10	3	4	14	37	10	5	5	112	11	27	71	14			
Blastrand <i>Anas penelope</i>																0	0	0	0		
Snatterstrand <i>Anas strepera</i>	1	2	1						4	5	1	1	14	5	3	10	1	1	1	0	
Kricka <i>Anas crecca</i>																2	2	0	0		
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	6	10	5	21	62	2	25		2	5	10	2	1	6	2	159	13	125	26	8	
Stjärtand <i>Anas acuta</i>																0	0	0	0		
Änta <i>Anas querquedula</i>																2	1	1	1	0	
Skedstrand <i>Anas clypeata</i>	1		1	2				3	2	1	1	10	5	4	6	0	0	0	0		
Vigg <i>Aythya fuligula</i>												0	1	0	0	0	0	0	0		
Eider <i>Somateria mollissima</i>	3	3	1	6			37	1			20	71	9	10	58	3					
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	1	1	1				12	3			3	20	6	2	18	0					
Rappföna <i>Perdix perdix</i>											0	0	0	0	0						
Smäddopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	1									2	2	2	0	0						
Gråräddedopping <i>Podiceps grisegena</i>	1						145		145		1	1	1	0	0						
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>							1		2	2	1	1	0	0	1						
Brun kärnök <i>Circus aeruginosus</i>																					
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>																					
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>																					
Sottröna <i>Fulica atra</i>																					
Strandskata <i>Hæmeorus ostralegus</i>	1	4	8	9	12	4	2	1	17	9	6	3	7	2	85	14	39	44	2		
Skärfäcka <i>Recurvirostra avosetta</i>	2	3	245		15	9	6	3	22	305	9	265	40	0	0	0	0	0	0		
Mj. strandpipare <i>Charadrius dubius</i>																					
St. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	1	1	8	1	6	1	3		14	3	21	17	1	2	79	12	20	58	1		
Svanbent strandpipare <i>Ch. alexandrinus</i>												0	0	0	0	0	0	0	0		
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	10	3	1	7	8	1	3	9	14	23	22	11	112	12	30	79	3	0	0		
Kärnträppa <i>Callidris alpina schinzii</i>												0	0	0	0	0	0	0			
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>																					
Enkelbeckas <i>Gallinago gallinago</i>												0	0	0	0	0	0	0	0		
Storsporv <i>Numenius arquata</i>												0	1	0	0	0	0	0	0		
Rödbena <i>Tingra totanus</i>	5	1	15	5	1	30	11	41	21	2	6	138	12	26	111	1					
Skrattmås <i>Larus ridibundus</i>												220	1	220	0						
Fiskmås <i>Larus canus</i>																					
Sillmås <i>Larus fuscus</i>																					
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>																					
Havstrut <i>Larus marinus</i>																					
Skräntärna <i>Sterna caspia</i>																					
Silverlärna <i>Sterna paradisaea</i>	1	2	22				40					80	80	1	0	80					
Fisktärna <i>Sterna Hirundo</i>												15	15	2	0	15					
Kentsk tärna <i>Thalasseus sandvicensis</i>	1	1	4	22			15					104	104	1	104	0					
Småtärna <i>Sterna albifrons</i>																					
Gulltärna																					
SUMMA	24	60	44	74	751	3	76	11	15	239	102	117	78	404	24	2022	1019	964	39		
Arter	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	34		25	28	11		

Tabell 2. Resultat för alla arter, samtliga lokaler år 2019.

Kommentarer från inventerare år 2020

Inre Höllviken: Rastande hundar springer nästan oavbrutet i området i maj och juni. Det måste vara hopplöst för vadarna att försöka häcka här.

Kämpinge: Både predations- och störningstrycket är rätt stort i området. Inga ejderungar alls i området i år och detta är mycket ovanligt.

Knösen: Tyvärr förekommer det personer med lösspringande hundar ute på ängarna. Samt även ridning.

Norra Flommen: Kajor och kråkor drog omkring och särskilt kajor var predatorer på skärflicka och småtärna.

Skanörs revlar: En person promenerar här regelbundet med sin hund. Rävspår hittat.

Lilla Hammars näs: Bete i sämsta laget med mycket högt gräs. Inga betande djur alls under året 2020. Trots högvatten under en stor del av säsongen har sannolikt räven rensat på holmarna. Katastrof för ejdern.

Inre Foteviken: Inget bete i sydväst för sjunde året. Sannolikt relativt hög predation av bl.a. kråkor och räv.

Eskilstorps holmar: Förbudsskyltar önskvärt på de yttre öarna. De två stora öarna har nu max 50 % av ytan jämfört med när vi började inventera.

Eskilstorps ängar: Relativt hög predation i år. Lite färre vadare än de föregående åren.

Vellinge ängar: Relativt hög predation i år. Lite färre vadare än de föregående åren.